
VÄRMLANDS ANOR

2005:3

September 2005 Medlemstidning för Värmlands Släktforskarförening

Årgång 22

ISSN 1400-1047

Samling i potatislandet i Lilla Gårdsås i Gunnarskog i början av 1920-talet. På bilden från vänster: Magnus "vö Dammane", Alfred Moqvist, Beda Nilsson, Sven Moqvist och Emmy Augustsson. Bilden tillhandahållen av Mats Lugne, Gunnarskog.

Värmlands Släktforskarförning

Föreningen bildades 1983 och har till ändamål att stödja och stimulera intresset för släkt- och hembygdsforskning i Värmland och förena dem som delar detta intresse. Föreningen är ansluten till Sveriges Släktforskarförbund.

Organisationsnummer 873201-6897

Föreningens adress

c/o Sander, Norra Berghaget,
667 32 Forshaga
E-post: lgsander@algonet.se

Medlemsavgift

Medlemsavgiften är 140 kr för ordinarie medlem och 30 kr för familjemedlem (2005) till svenskt postgiro **46 96 60-5**. Medlemmar i Norge betalar 130 norska kronor + porto 60 norska kronor till norskt postgiro **7877.08.16652**

Arkiv

Arkivcentrum Värmland, Box 475,
651 11 Karlstad. Telefon 054 - 61 77 00.

Besöksadress: Arkivcentrum Värmland,
Hööksgatan 2, Karlstad

www.genealogi.se/varmland

Styrelsen

Ordförande Lars-Gunnar Sander,
Norra Berghaget, 667 32 Forshaga.
Tel. 054-872754 Mobil 070-6348187

Vice ordförande K-G Lindgren,
Linnévägen 11, 661 43 Säffle.
Tel. 0533-14124, mobil 070-5228549

Sekreterare Gunnar Jonsson, Älvhagsg.
25, 661 40 Säffle. Tel. 0533-10559

Kassör Liv Hagberg, Garvaregatan 4,
652 20 Karlstad. Tel. 0730-401673

Ledamot Arne Berg, Kila, Vässby 2,
661 94 Säffle. Tel. 0533-63088

Ledamot Peter Borg, Ringvägen 1,
660 60 Molkom. Tel. 0553-41537

Ledamot Jens-Åke Nilsson, Gulsporreg.
12, 653 45 Karlstad. Tel. 054-564783

Ledamot Hans Olsson, Virvelgatan 77,
667 32 Forshaga. Tel. 054-872993.

Suppleant Anette Carlsson, Hööksgat. 2A,
652 29 Karlstad. Tel. 054-181872.

Suppleant Sigvard Boström, Brosätter 317,
660 57 Väse. Tel. 054-861055.

Suppleant Eva Fredriksson, Karlag. 3C,
652 23 Karlstad. Tel. 054-189238

Suppleant Marianne Fröding, Lambergsg. 5,
652 21 Karlstad. Tel. 054-853521

Valberedningen

Bernhard Granholm (sk), Ljunggatan 39C,
664 32 Grums. Tel. 0555-61153

Rånald Engelbrekt, Spångbergsvägen 88,
682 32 Filipstad. Tel. 0590-10181.

Ingrid Johansson, Gansbyn, Sätra,
671 95 Klässbol. Tel. 0570-461070

Materialförvaltare

Jens-Åke Nilsson, Karlstad

INNEHÅLL

- 3 Brynte Olsson i Trane
- 12 Sunnemobröder i "vilda Västern"
- 13 Forskarprofilen - Ingrid Tegbäck
- 14 Gravkors av järn i Svanskog
- 15 Ordföranden har ordet
- 16 Förtroendemannakonferensen 6-8 maj
- 17 Värmlandsdag
på Släktforskarcentrum i Sundbyberg
- 18 Ämtfalla i Varnum
- 20 Ur andra medlemsblad
- 20 Stiftshistoria i 50 år
- 21 Antavla 117
- 22 Höstens program
- 23 Antavla 118
- 24 Anor sökes
- 25 Boktips
- 26 Föreningens utgivning av böcker och register

VärmlandsAnor utges som medlemstidning för Värmlands Släktforskarförning. Bidrag till tidningen, synpunkter på inriktningen och tips om händelser för bevakning mottas tacksamt av Redaktören. Författarna ansvarar för riktigheten i artiklar. Citera gärna VärmlandsAnor, men glöm inte att ange källa! Eftertryck av texter endast med författarens tillåtelse. Redaktionen förbehåller sig rätt att redigera insända bidrag.

Upplaga 1400 ex, 4 ggr/år

Manusstopp för 2005:4 är 7 november 2005.

Ansvarig utgivare

Lars-Gunnar Sander, Forshaga

Redaktör

Carl-Johan Ivarsson, Finnögatan 4 B, 614 33 Söderköping.
Tel 0121-21823, mobil 070-2253245. cj.ivarsson@telia.com

Layout

Anette Carlsson, Karlstad

Tryck

Tryckeri AB Knappen, Karlstad

Brynte Olsson i Trane

En grenseboer i Trankil på 1600-tallet

av Sten Høyendahl

Trane ligger tre kilometer nord for Lennartsfors, i Trankil lengst sørvest i Värmland. Her bodde den velstående jordeieren Brynte Olsson sist på 1600-tallet, og her var han også født mot slutten av 1620-årene. Foreldrene var Olof Jönsson og Ingrid Bryntesdotter. Fra Bryntes to ekteskap med Elin Bryntesdotter og Gunvor Hansdotter kjenner vi til elleve barn som alle vokste opp, og fra sine unge dager hadde han også et barn utenfor ekteskap. Han har et betydelig antall etterkommere på begge sider av riksgrensen.

En prest i Holmedal

Under en grensetvist i 1687 framla Brynte Olsson et gammelt kjøpebrev. Hans farmors far, herr Olof i Holmedal, hadde 27. mars 1576 kjøpt Trane (mantal ½) av nordmannen Tord Amundsen på Anonby i grensebygda Øymark, og Gisle Stenarsson som "å rådhe om Kiällsbyn" hadde med sin underskrift bekreftet hvor grenselinjen gikk mellom Källsbyn og Trane.¹ Lensmann Tord Anonby var sønn av Amund Gundersen og Jøran Villumsdatter på Søgård i Øymark. Det ble skiftet etter dem i 1589, men blant deres rikelige jordegods var det ikke en eneste part på svensk side av grensen, og Tord hadde neppe Trane fra sin slekt. Gården var muligens kjøpegods, men han kan også ha fått den gjennom ekteskap. Hans første hustru er ukjent, og det er ikke utenkelig at hun var svensk.

I herr Olofs tid besto Holmedals pastorat av Holmedal, Fågelvik, Töcksmark, Östervallskog og Karlanda. Under den nordiske sjuårskrigen, 15. januar 1564, hadde presten Olaus Jonæ på vegne av bøndene i Holmedal sendt brev til Erik XIV med anmodning om å få gi okser og kyr istedenfor tiendekorn.² Prestens tiendelängder mellom 1564 og 1583 skal være vakkert ført i pennen av samme mann,³ noe som viser at herr Olof var identisk med Olaus Jonæ. I 1583 overlot han presteembetet til Torstanus Johannis. Hertug Karl erklærte i 1584 at herr Olof, som nå satt i Öjersbyn (mt 1) i Fågelvik, skulle være forskånet for en del av pliktene som bøndene på den tiden ble pålagt.⁴ I 1589 kunngjorde hertugen at denne vår undersåte herr Olof Joensson for sin alderdoms skyld skulle besitte og bruke Öjersbyn på livstid, kvitt og fri for alle årlige utskylder.⁵

Det er ukjent når herr Olof døde, men i en synsforretning fra 1600 ble Hans i Öjersbyn og hans granne Olof Olsson henviset til "å dela tem emilann".⁶ Olof Olsson var kanskje prestens sønn? I 1608 skulle Eriks hustru i Öjersbyn ha slått i hjel ei ku for Knut i Flötane.⁷ Erik var her i 1610 sammen med Jöns Torstensson,⁸ og i 1622 står Anders og Olof oppført her.⁹ Ingen av disse brukerne kan med sikkerhet knyttes til herr Olof.

På høsttinget 1695 ble skjøtet fra 1576 opplest nok en gang. Tord Anonby og Gisle Stenarsson hadde den gang vitnet

om at Brunön lå under Trane. Brynte innga også et brev av 18. mai 1625 fra Anders Eriksson, som da eide Trane, og hans vitner: herr Olof i Holmedal, Eskil i Upprann, Olof i Dusserud og Halsten i Lössbyn,¹⁰ de tre siste fra Fågelvik. De kunne bevitne at Brunön var blitt pantsatt til Skellor i Bryntorp i Fågelvik. En ny herr Olof hadde nå trådt inn på arenaen: Olaus Simonis Skragge, prest i Holmedal fra rundt 1620 til 1633.¹¹

Arvestrid

I 1632 fant et arveoppgjør sted etter salige herr Olof i Öjersbyn, mange år etter hans død. Striden gjaldt jord i Trane og Gottarsbyn (mt 1) i Töcksmark, og Nils Segolsson på Dal og Olof Jönsson i Trane opplyste at skiftet sto mellom dem og Christoffer i Gottarsbyn om samtlige Erffvingernas Jordelutter. Christoffer og hans medarvinger hadde tatt til seg Gottarsbyn på deres lott, mens Nils og Olof hadde fått Trane som till 1/3 är Croone. Christoffer hadde lovt å kjøpe krongodset i Trane til de to, men hadde beholdt det selv, og det ville ikke retten godta.¹² Året etter måtte han bøte 6 mark for "doomqwal opå traane".¹³

I 1610 satt Jöns i Trane.¹⁴ Mest trolig var dette Jöns Engelbrektsson, Olof Jönssons far som var gift med prestedatteren, og det var nok ham som i 1626 bodde i Elofsbyn (mt 1/8) ettersom han senere ble skrevet dit. Samme år holdt Olof, Erik og soldaten Anders til i Trane,¹⁵ som i 1622

¹ Göta Hovrätt (GH), Värmlands (Vä.) län, Nordmarks härad (Nmk hd), dombok (1687), fol. 18B, sak av 8. sept. 1687.

² Edestam 1970:12. Brevet er gjengitt i *Nordmarken, Hembygdskretnens årsskrift* (1938), s. 74.

³ Wideland 1937:9. Edestam har lagt Widelands vurdering av prestens håndskrift til grunn.

⁴ Edestam 1970:12. Hans kilde er Vä. handl. 1588:5. Hertug Karls brev er utstedt 12. juni 1584 i Nyköping.

⁵ *ibid.*:12. Edestams kilde er Riksarkivet (RA), Hertig Karls registratur 1589, fol. 82. Hertug Karls brev er utstedt 3. juli 1589 i Örebro.

⁶ GH, Nmk hd, dombok (1600), fol. 23, sak 13. mars 1600.

⁷ RA, Landskapshandlinger (Lhdl), Nmk hd, mars 1608, fol. 3.

⁸ RA, Lhdl, Fågelvik socken (sn), hjonelängd 1610. Avskrevet og lagt ut på internett av Ingvar Dahl, Arvika.

⁹ *ibid.*, skattelängd 1622.

¹⁰ GH, Nmk hd, dombok (1695), fol. 312, ting 9.-13. sept. 1695.

¹¹ Edestam 1970:13.

¹² GH, Nmk hd, dombok (1632), fol. 3, sak 31. aug. 1632. For studier av dombøker fra Nordmarks härad før 1669 har jeg i stor grad anvendt Bengt Erikssons avskrifter, som sammen med kopier av originalmaterialet befinner seg på Arjängs folkbibliotek. For dombøker etter 1669 har jeg benyttet meg av filmet materiale av variabel kvalitet, der nummereringen av foliosidene ofte ikke er leselig.

¹³ GH, Nmk hd, dombok (1633), fol. 48, sak 14. aug. 1633.

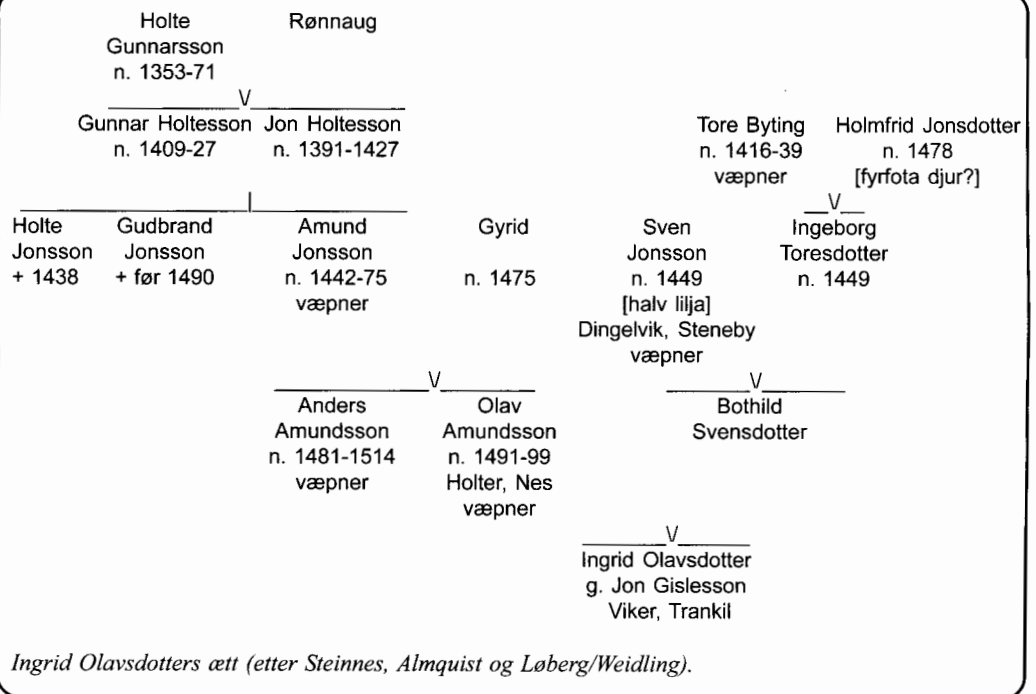
¹⁴ RA, Lhdl, Trankil sn, hjonelängd 1610.

¹⁵ *ibid.*, skattelängd 1626.

var blitt oppbudt på tinget for salg.¹⁶ Om soldaten Anders var identisk med Anders Eriksson som i 1625 eide Trane, vet vi ikke. Anders og Erik er ikke lette å plassere, men vi hører ikke mer om dem. Christoffer bodde allerede i 1610 i Gottarsbyn,¹⁷ der han satt til 1633. Trolig var han en generasjon eldre enn Olof Jönsson og Nils Segolsson, og kan ha vært herr Olofs sønn eller svigersønn.

Nils Segolsson kan ha vært mannen som brukte halve Norra Kölviken i Nössemark¹⁸ og var gift med Ingrid Jönsdotter, datter av riksdagsmannen Jöns Eriksson i Kållerud i Karlanda som døde i 1651. Jöns hadde tidligere solgt sin enke Karin Hansdotters arvejord i Byn i Långserud og Gröt-näs i Holmedal for 40 riksdaler.¹⁹ Hun var etter alt å dømme datter av Johannes Erici,²⁰ som fra rundt 1603 til 1618 hadde vært prest i Holmedal og hadde overtatt etter sin svigerfar Torstanus Johannis, herr Olofs etterfølger. Slik går sporene tilbake til presteembetet i Holmedal, men det er ikke lett å se hvordan Karin kunne være herr Olofs arving.

Ettersom striden i 1632 ikke gjaldt Öjersbyn, kan herr Olof ha hatt flere arvinger som hadde fått sitt uten å gå rettens vei. I 1641 fortalte Engelbrekt Olsson i Öjersbyn på tinget at han hadde tilpantet seg en fjerding i gården av Håkan Andersson i Öjersbyn for 40 riksdaler på femten års tid.²¹ I den tids rotelängder ble stort sett bare en bruker oppgitt for hver gård, og Engelbrekt og Håkan står vekselvis oppført som bruker av Öjersbyn.

"Fick Een Man heet Jon gisleson i Vikeer"

En tragedie utspilte seg 11. november 1639 i Trane da Olof Jönsson, Bryntes far, under et drikkelag ble tatt av dage med "itt tälghknijffslagh i hiertat". Drapsmannen var Truls Gisleson i Källsbyn, en gammel Man. Truls rømte til Norge, men vendte tilbake året etter og ble henrettet til tross for at han bønnfalt om nåde.²² Enken Ingrid Bryntesdotter giftet seg kort etter med Stenar Olsson, sønn av Olof Torbjörnsson²³ og Åsa Gislesdotter i Viker. Åsa var drapsmannens søster.

Olof Jönsson var trolig født i 1590-årene. Hans far, Jöns Engelbrektsson i Elofsbyn, var i live så sent som i 1647 da Stenar Olsson ble dømt til å tilbakelevere sin hustrus førre Mans Fader en benkedyne og annet lånt utstyr.²⁴ En annen sønn av Jöns var Engelbrekt Jönsson som i 1641 brukte Elofsbyn²⁵ og var gift med Gunilla Olsdotter, datter av Olof og Åsa i

Viker. Datteren Malin Jönsdotter var gift med Lars Olsson i Östra Trättlanda i Blomskog.²⁶ Engelbrekt og Malin var ikke blitt nevnt i oppgjøret om Trane noen år i forveien. Olof Jönsson kan ha handlet på deres vegne og senere løst ut deres parter, men dersom de bare var hans yngre halvsøsken, ville de ikke være arveberettigede til Trane.

Gunvor Hansdotter, Bryntes annen hustru, kom fra Södra Viker i Trankil. Jon Gisleson og Ingrid Olavsdotter i Viker, som var født i annen halvdel av 1400-tallet, var hennes mormors farmors foreldre. Vi skal komme tilbake til disse to, men skal i første omgang se på en slektstavle fra 1579 i avskrift fra sent 1600-tall. Jan Eric Almquist har i *Släkt och Hävd* nr 112 (1958) påvist flere avskrifter av og rettelser til denne. Den der omtalte Bothild Svensdotter var datter av væpneren Sven Jonsson [halv lilja] og Ingeborg Toresdotter fra Dingelvik i

¹⁶ GH, Nmk hd, dombok(1622), oppbud 21. mars 1622.

¹⁷ RA, Lhdl, Töcksmark sn, hjonelängd 1610. I Gottarsbyn satt Jon i 1564, Staffan i 1583, Per 1583-85, Olof i 1600, Christoffer 1610-33 og hans svigersønn, nemndemannen Kättil Eriksson 1634-62, jf Wideland 1937:21.

¹⁸ Nils Segolsson i Norra Kölviken var sønn av den forrige brukeren Segol, og broren Börje Segolsson brukte den andre halvdel. På Vedbo häradsting framla Nils i Kölviken i 1638 vitnebrev om at Stenar Larsson i Barkerud i Torrskog hadde solgt en fjerding i Viker til sin farbror Harald Gisleson og dennes søster Åsa, jf Edestams ekstrakter av Vedbo härads dombøker (perioden 1613-93 er lagt ut på internett).

¹⁹ GH, Nmk hd, dombok (1653), fol. 238, ting 18.-20.

juli 1653. Jöns i Kållerud er nevnt så tidlig som i 1608. I 1636 hadde Nils Segolsson gjort et makeskifte med Anders Torbjörnsson i Myrevarv i Holmedal: Nils ga sin hustrus arvelott i Nordmarken mot 1/7 i Norra Kölviken, som var arvegodsset til Anders' hustru. En sak fra 1621 kan tyde på at Nils tidligere hadde vært gift med Gertrud Halvardsdotter fra Södra Kölviken. Edestam anfører: *Jon Helgsson i Väsby s:n o Nils i Köllviken för sin hustru Gertrud Halvorsdtr o Dordi Halvardsdtr på hälften hennes arvlott i Köllviken, Nössemark, till Jon Halvorsson, deras broder.* Dette kan for så vidt dreie seg om en annen Nils (Nils Eriksson i Kölviken nevnes i 1634). Jon Halvardsson bodde i Södra Kölviken og kjøpte opp jord der fra sine mange søsken, men ingen av disse jordpartene lå utenfor Dal.

²⁰ Herr Torstanus Johannis Holmedalius, komminister i Holmedal, og hans søsken hadde arvet hele Gröt-

näs i Holmedal og 1/3 i Byn i Långserud etter sine foreldre og forfedre. Søsknene var salige hustru Anna i Årtetjärn i Töcksmark, hustru Karin i Kyrkerud i Silbodal, hustru Karin i Björsebyn i Långserud og Ellika i Kyrkobyn, jf GH, Nmk hd, dombok (1654), fol. 98, ting 5.-6. juni 1654. Jöns Eriksson hadde sønnen Johan i Kyrkerud, og Karin Hansdotter hadde trolig flyttet dit. Herr Torstanus og hans søsken var barn av Johannes Erici og Anna Torstensdotter Holmedalia, jf Edestam 1970:13.

²¹ GH, Nmk hd, dombok (1641), fol. 58.

²² GH, Criminalia/EVAA:12, Vä. län, sak 22. juni 1640.

²³ Olof Torbjörnssons far var Torbjörn som i 1610 bodde i Öbyn i Blomskog. Per Torbjörnsson, Olofs bror, satt her i 1641, vel samme Per som sammen med en Olof

Steneby. Ingeborg Toresdotters foreldre var væpneren Tore Byting og Holmfrid Jonsdotter [fyrfota djur?].²⁷ Om Bothild heter det i en av rettelsene til tavlen:

denn Bottele Suensdåtter bleff gifft inn i Närigie och fick Enn Mann i Närigie hann heet Oloff Amundssen på håltte på Råmmerikett i Nääs Sochen och dee hade 4 döttrar, Ingeridh Oloffzdåtter, tore Olofzdåtter, Anna Oloffzdåter, Diuridh Olofzdåtter

Ingeridh Oloffsdåter fick Een Man heet Jon gisleson i Vikeer såm liggier i Nordhmarken i blomskoegz Prestegioldh och dee hade 4 barnn tillhopa N: Suen Jonson, Oluff Jonson, Ingebor Jonsdåtter, Elin Jonsdåtter.²⁸

Lars Løberg og Tor Weidling har påpekt at dersom rettelsene er korrekte, var Ingrid Olavsdotter i Viker datter av den norske væpneren Olav Amundsson på Holter i Nes på Romerike og Bothild Svendsdotter.²⁹ Asgaut Steinnes har tidligere ført Olav Amundssons slekt tre ledd tilbake, til Holte Gunnarsson som første gang nevnes i 1353.³⁰

Jeg har tidligere antatt at Olaus Jonæ i Holmedal, som i 1576 kjøpte Trane, kan ha vært identisk med Olof Jonsson, sønn av Jon Gisleson og Ingrid Olavsdotter i Viker.³¹ Gjennom tidene har det vært en del forbindelser mellom Viker og Trane, og det er ikke noe i veien for at Olof Jonsson fra Viker kan ha vært født rundt 1520. Brynte Olsson kan altså gjennom oldefaren Olaus Jonæ ha tilhørt den gamle

slekten i Viker, mens kona Gunvor Hansdotter utvilsomt stammet fra denne. Det er derfor viktig å fastslå hvilke av Bryntes barn som var av ekteskapet med Gunvor og hvilke han hadde med sin første hustru, Elin Bryntesdotter. Å plassere de mange barna i rette kull er imidlertid ingen enkel oppgave.

Bryntes morslekt

I 1668 ble Stenar Olsson i Trane, Ingrid Bryntesdotters annen mann, trukket for retten. Ingrid hadde i sin tid fått jord i Fjuserud (mt ½) i Järmskog, åpenbart i arv, men hadde overdratt denne til brordatteren Elin Gunnarsdotter mot å få hennes part i Tömte (mt 1). Elin Bryntesdotter, Ingrids søster, hadde vært gift med Jon Olsson i Tömte og senere inngått nytt ekteskap med Brynte Nilsson. Stenar hadde reist opp til Köla og krevd oppgjør for 30 års leie av Ingrids jord i Tömte, men Ingrid hadde 36 år tidligere tatt opp et lån, og det utviklet seg til høylydt trette. Det endte med at Stenar trakk kniven og satte den i veggen i høysetet over Brynte Nilsson, og på tinget måtte han bøte 6 mark "för Knijfdragh och Nidingzwerck".³²

Allerede i 1649 hadde Erland Andersson i Fjuserud på vegne av sin hustru og hennes medarvinger krevd 20 riksdaler for et torp de hadde fått sammen med en lott i Fjuserud etter salige Brynte Segolsson i Tömte.³³ Jordeierne i Koppom ønsket å løse ut dette torpet, ettersom det

lå på deres eiendeler.³⁴ Ingrid Bryntesdotter var etter alt å dømme datter av Brynte Segolsson, nok den samme Brynte som i 1610 var på Tömte.³⁵ Han levde trolig til rundt 1630.

Brynte flytter til Holmedal

Brynte Olsson i Trane møter vi første gang i 1652, da han på tinget erkjente å ha møkrenket Anna Olsdotter i Stommen. Anna hadde fått et barn, men han kunne ikke ekte henne "för hennes ondska och argheet" mot hans mor og bror. Å begå møkrenkelse var en alvorlig sak, ettersom det innebar at piken hadde vært uberyktet. Brynte måtte bøte 40 mark etter giftingsbalkens 3. kapittel, og fikk pålegg om å gi henne morgengave effter Gudz Lagh. Anna ble dømt til å bøte 20 mark,³⁶ men hverken mor eller barn hører vi mere om.

Noe senere giftet Brynte seg med Elin Bryntesdotter og flyttet til Upsal (mt 1) i Holmedal. Før dette, åtte dager før pinsen 1652, hadde det vært ildebrann på Upsal. På høsttinget samme år ble det fastslått at oppsitterne Brynte Andersson og Bryngel Nilsson hadde tapt "sin gårdh heel ock hållin, så Ladu, som Mangården, medh alt thet the åtte, som dödt war". Også syv griser hadde strøket med ettersom det ikke var noen hjemme da ilden brøt løs.³⁷

Muligens var den ulykkesrammede Brynte Andersson i Upsal far til Elin Bryntesdotter, ettersom den halvdel av gården som han hadde brukt, men ikke

*Stenar Olsson Oluffsson i Trane i Swanbyl dörps by
eligs arf loffersamma og gifftin lilla alla till sin syster forna
i Trane Jöns Jön Engelbrekts son i Elofsbyn i Swanbyl dörps
En Brändögna och En Stålbaga, effter det bevisstet har ha wo,
so lante fatter.*

*Stenar Olsson
dømmes til å til-
bakelevere utstyr til
Jöns Engelbrekts-
son i Elofsbyn.
Nordmarks härads
dombok (1647).*

var her i 1628. Per Torbjörnsson testamenterte senere sin part på 1/6 i Öbyn til sin brordatter Boret Olsdotter, jf GH, Nmk hd, dombok (1669), ting 15.-17. nov. 1669.

²⁴ GH, Nmk hd, dombok (1647), fol. 54, sak 23. aug. 1647.

²⁵ Krigsarkivet (KA), Nmk hd, Trankil sn, rotelängd 1641. I rettssaken mot Truls Gisleson nevnes Engelbrekt Jönsson og Lars Olsson implisitt som den drepte Olof Jönssons nærmeste slektninger. Engelbrekt bodde i Elofsbyn så sent som i 1670.

²⁶ Malin Jönsdotter nevnes i 1649 som Lars Olssons hustru i en arvesak i Torrskog, jf Edestams ekstrakter av Vedbo härads dombøker. Se også Norelius 2004:321.

²⁷ Almquist 1958:1-7, 14.

²⁸ RA, Genealogica vol. 58a: Slägtanteckningar om Tore Pytings efterkommande, versjon C. Tavlen ble første gang trykt i 1885 av V. Örnberg i *Svenska Autografsällskapets tidskrift*.

²⁹ Løberg og Weidling 1989:101-109.

³⁰ Steinnes 1942:344-48. Løberg og Weidling har tatt utgangspunkt i Steinnes' utredning.

³¹ Torkel Rønold Bråthen har i sin artikkel "Jon Gislesons ætt" i *Norsk Slektshistorisk Tidsskrift* XXXIX (2004) gjengitt min hypotese om Olof Jonsson fra Viker, jf Bråthen 2004:347, note 66.

³² GH, Nmk hd, dombok (1668), fol. 189, ting 1.-12. juni 1668.

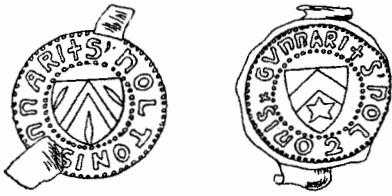
³³ Ifølge Hans Nilssons nettsider var Erland Andersson (død 1664) gift med Elin Gunnarsdotter.

³⁴ GH, Nmk hd, dombok (1649), fol. 308, sak 6. sept. 1649.

³⁵ RA, Lhdl, Köla sn, hjonelängd 1610.

³⁶ GH, Nmk hd, dombok (1652), fol. 105, ting 9.-10. april 1652.

³⁷ *ibid.*, fol. 118, ting 16.-17. nov. 1652.

Holte Gunnarssons segl 1363 og 1371.
Avtegning i *Kjeldeskriftavdelingen*,
Riksarkivet i Norge.

eid, trolig ble overtatt av Brynte Olsson. I en rotelängd fra 1667 står Brynte Olsson og Eskil Bryngelsson som brukere av Upsal.³⁸ Senere opplysninger viser at Stenar Olsson, Bryntes stefar, i 1658 hadde kjøpt halve Upsal for 110 riksdaler og 5 mark sølvmynt av Nils Larsson i Viker i Fågelvik.³⁹ Det var da også Bryntes barn i ekteskapet med Elin som senere skulle overta Upsal.

I 1667 finner vi også Sven Gisleson som dreng i Upsal. Han var sønn av Gisle Trulsson i Grötnäs og sønnesønn av Truls Gisleson, som en mannsalder tidligere hadde drept Bryntes far. I 1682 står Sven Gisleson oppført som en av tre brukere i Grötnäs.⁴⁰ Sammen med brødrene Erik og Bengt kom han i 1689 på tinget og klaget over at de ikke hadde fått 50 riksdaler som deres farfar Truls Gisleson hadde tilgode av søsteren Åsa i Viker. Like før Truls skulle halshogges, hadde han minnet Åsa om pengene som hans barn Gisle, Stenar og Böret måtte få. Pengene var aldri blitt utbetalt, men Sven og hans brødre kom ingen vei. Heller ikke den gang nyttet det å fremme pengekrav etter femti års taushet.⁴¹

Gunvor Hansdotters slekt

Elin Bryntesdatter døde i begynnelsen av 1670-årene, og Brynte giftet seg på nytt med Gunvor Hansdotter, datter av Hans Jönsson og Böret Olsdotter i Södra Viker. Hun var trolig født rundt 1650. Moren Böret Olsdotter var datter av Olof Torbjörnsson og Åsa Gisleddatter i Viker og søster av Stenar Olsson, Bryntes stefar. Åsa Gisleddatter, drapsmannen Truls Gisleson, Harald Gisleson i Källsbyn og Lars Gisleson i Barkerud i Torrskog var

barn av Gisle Stenersen. Gisle var sønn av rådmannen Stener Sjursen og Ingeborg Jonsdatter i Oslo, og virket selv der som borger. Han var sannsynligvis gift med Ingrid Larsdatter, som etter hans død kom til Øverby i Rakkestad. Ingeborg Jonsdatter var datter av Jon Gisleson og Ingrid Olavsdotter i Viker.

Om Gisle Stenersen har vi hørt at han i 1576 eide Källsbyn (mt 1), men av det gamle skjøtet framgikk det ikke at han var norsk. Sønnene Truls og Harald bodde en tid på Øverby i Rakkestad, som Jon Gisleson i 1530 hadde pantet bort. Åsa Gisleddatter var en handlekraftig kvinne som ikke gikk av veien for håndgripe-ligheter når det måtte til. Etter mannens død flyttet hun over riksgrensen til Krokstad i Øymark, der hun bodde i over tyve år. Torkel Rønold Bråthen har i *Norsk Slektshistorisk Tidsskrift XXXIX (2004)* fortalt utfyllende om denne slekten,⁴² og her kan bare gjengis et kort resymé. Hans artikkel omhandler i stor grad svenske forhold, og bør være obligatorisk lesning for alle med slekt i Trankil.

Bråthen har imidlertid oversett den kongelige korrespondansen mellom Christian III av Danmark og Gustav Vasa. I brev av 17. oktober 1554 hadde danskekongen tatt opp at borgerhustruen Ingeborg Jonsdatter i Oslo var blitt nektet å få landgille av sine fire gårder i Nordmarken.⁴³ I brev utstedt 7. mars 1555 i Vadstena kunne Gustav Vasa berolige "käre her svåger, broder och naboo" med at han nå hadde undersøkt dette. Fogden Jöran Knutsson hadde rapportert at de fire gårdenes landgille "icke anderledis är förbudit, utan allenast anammedt udi arrest, til thäss vår undersåther, som haffve rätt till någre godz udi Norge, kunne ther um hvad skäll är vederfares" etc. Gustav nevnte som eksempel den svenskfødte Per Gunnarsson, som hadde fått beslaglagt sin eiendom i Norge.⁴⁴

At Ingeborgs ektemann ikke er nevnt i brevet, indikerer at de fire gårdene var hennes arvegods. Sannsynligvis utgjorde de fire gårdene i Nordmarken og annet jordegods på norsk side den samlede

arven etter Jon og Ingrid i Viker. Men Ingeborg hadde to brødre og en søster, og eide nok selv bare parter i disse fire gårdene. Utenom Viker finner vi her åpenbart Källsbyn, der Gisle Stenersen senere oppgis som eier. Barna i Viker har trolig hatt eiendomstransaksjoner seg imellom. Mye taler for at arvegodset også omfattet Trane, som Tord Amundsen fra Øymark solgte i 1576.

Tilbake til Trankil

I 1680 ble det avsagt dom for at Stenar Olsson i Trane skulle betale sin stesønn Brynte farsarven på 58 riksdaler.⁴⁵ Ingrid Bryntesdatter, Bryntes mor, var avgått ved døden under Gyldenløvefeiden. Sommeren 1681 kom Stenar på tinget og beklaget seg høylydt over alle ulykker som var kommet over ham. Nær ti år tidligere hadde "tiufwar och röfware" loppet ham for 800 riksdaler. Norske tropper hadde to ganger herjet i Trane og brent ned gården, og Stenar var blitt ført til "ett swårt fångelse uppå Slottet Christiansteen". I tillegg var han blitt rammet av "så wäll Kropz Suagheet som Hufwudh- yra och Melancholie".⁴⁶

Stenar hadde ingen barn med Bryntes mor, og Brynte var hennes eneste barn av første ekteskap. Bryntes bror, som ble nevnt i 1652, var altså avgått ved døden. Stenar innga seg nå til sin bror Per Olsson i Norra Viker, og døde ikke lenge etter. Brynte flyttet nå tilbake til Trane. I 1687 klaget han over at Sven Björnsson i Elofsbyn ikke respekterte grensedelet mellom gårdene, og det var da han la fram sin geistlige oldefars skjøte på Trane. De to hadde ulike oppfatninger av hvor grensedelet gikk, men retten ga Brynte medhold.

Rovmord på Stora Le

Høsten 1686 reiste dalboene Per Kåreson, soldaten Isak i Kässviken i Vårvik og brødrene Olof og Anders fra Svarttjärn i Laxarby båtveien til Fredrikshald med et parti bukkeskinn, men etter å ha passert tollstasjonen Smogesund sørvest for Tranenäset nattestider ble de "slagit i

³⁸ KA, Nmk hd, Holmedal sn, rotelängd 1667.

³⁹ GH, Nmk hd, dombok (1664), fol. 226, ting 3.-5. nov. 1664, og dombok (1658), fol. 72, oppbud 21. sept. 1658.

⁴⁰ KA, Nmk hd, Holmedal sn, rotelängd 1682.

⁴¹ GH, Nmk hd, dombok (1689), fol. 98, ting 12.-15. sept. 1689. Stenar Trulsson i Stallarebyn i Holmedal

var i 1647 blitt dømt til å betale gjeld til Harald Gisleson, jf dombok (1647), fol. 54, sak 23. aug. 1647.

⁴² Bråthen 2004:331-362.

⁴³ Det er uklart hvorvidt Christian III's brev er oppbevart.

⁴⁴ Almquist 1906:66-67. Takk til Björn Edman som oversendte meg brevtteksten.

⁴⁵ GH, Nmk hd, dombok (1680), ting 15.-16. okt. 1680.

⁴⁶ GH, Nmk hd, dombok (1681), ting 6.-7. juni 1681. Stenar har nok gått surr i norske festningsnavn. Han må ha sittet på Fredriksten ettersom det senere framgår at han *ransonerade sigh d: 28 Aprilis 1679 vthur sin swåra fångelse på Fredrichz Hall*, jf dombok (1682), ting 28.-30. aug. 1682.

⁴⁷ GH, Nmk hd, dombok (1689), fol. 94B, ting 12.-15. sept. 1689.

Amo 1652. den 9 och 10 Aprilis, wardt rått
 lagra Rådg. Sällit mot Allmogen aff Nordmarks härads vti Ångström
 i Silbodals Borg, närvarandes Befälningssmannen och Rådg. Olof
 Orlög och Rådg. Jön Olsson på Silbo, och till Råd utsworne Jöns
 Örnman, som mer:

Anders Asmundsson i Bigrubyn.
 Duvan Andersson i Skrubben.
 Olof Nyhugabson i Roppinn.
 Jöns Lagerwaldson i Carlunda.
 Olof Andersson i Dinslags.
 Jöns Nilsson i Rodla.

Jöns Olofsson i Silbo.
 Kajmud Olofsson i Ångström.
 Nils Olofsson i Ångström.
 Anders Nyhugabson i Ångström.
 Jöns Nyhugabson i Ångström.
 Löttil Rindsson i Skrubben.

Ei Sörstorne offuertiggades Olof Orlögson i Selgebytt
 i Carlunda Borg å frälse, att han hade slagit tvänne Arvidsoppar i
 från Carlstads, aff hvilka han nu hade Olof Orlögson, men som andra
 ut ingen namn uttryck, swar sin Alina, hvar för sig att han Mother alla
 guld på 10. J. hvar för sig såldes han till 5. J. för Sörstorne.

Sådan förskaffades Karin tvänndotter i Skrubben i Dinslags Borg
 å frälse, och bedrömd sig först vara mödrkännt aff Anders Örnman
 Rådg. och sedan med honom Arvid Orlög. Hvar för sig såldes hon till 10. J.
 till Rindswäman.

Olof Andersson Nyhuga Olofsson i Ångström i Ångström Borg å frälse, att
 han hade mödrkännt Anna Olofsdotter i Skrubben i samma Borg å
 frälse, och afflet med henne barn i Ångström, men Rindso Gutst Olof
 Orlög som för henne guld och argfäst, med sig Mother och Broder.
 Hvar för sig såldes hon till 10. J. till Rindso, och till 3. J.
 till Rindso, och till 10. J. till Rindso, och till 10. J. till Rindso.
 Hvar för sig såldes till 20. J. till Rindswäman.

Brynte Olssons mokenkelse av Anna Olsdotter. Nordmarks härads dombok (1652).

hiähl" på Ränken, på Stora Le, og plyndret for alle verdier. Liket av Olof i Svartjärn ble etter lang tids søking funnet med et hull i hodet ved Vålseter på den norske siden. I sin ene byxsäck skulle han ha oppbevart nærmere 9 riksdaler, men denne var skåret vekk.

Strandrideren Simon Skragge og Jöns Olsson var mistenkt for ugjerningen, og høsten 1689 kom saken for tinget etter påtrykk fra Signa Enarsdotter, Per Kåressons mor, og Amund Bryngelsson i Svartjärn som var bror til Olof og Anders. Brynte i Trane hadde i avhør tre år tidligere fortalt at de fire dalboene hadde

vært i Trane, og etter at de hadde reist hadde Simon Skragge og Jöns Olsson dratt samme vei, mot tollstasjonen. Tre dager senere hadde de to kommet tilbake til Trane og bedt om å få låne ei borse. Brynte visste at Simon selv hadde hatt ei borse med seg, men Simon hadde sagt at han hadde bommet på en fugl og i sinne slått børsa mot en stein slik at den gikk i stykker. Signa Enarsdotter og Amund Bryngelsson uttrykte nå ønske om at "den allra høyeste Gudh måste blifwa bane-Mannens Löhnare på den ytterste dagen, om han icke blifwer för detta lifwet upp-barat".

Simon Skragge og Jöns Olsson sto nå fram og beklaget "det fahrlige Roop och ryckte" som gikk om dem blant allmuen her ved grensen. De gikk hardt ut mot Brynte og hevdet at han både ved siste ting og tidligere "sådan Osaningh" om dem utspurt, men dette skulle han ikke kunne bevise. De ba nå ydmykt om at saken måtte bli undersøkt nøye, på "det dheras Oskyllidigheet måtte niuta till-godo".

Retten bemerket at Brynte bare hadde sagt som sant var, og slett ikke hadde kommet med beskyldninger. Det var for mange ubesvarte spørsmål til at noen

kunne tiltales i en så ”mörck och okunnigh saak”,⁴⁷ som trolig aldri ble oppklart. At den vakte sterke følelser hos de dreptes slektninger ser vi ved at Amund Bryngelsson i Svarttjärn året etter hadde truet tollinspektør Mattias Ernest, Simon Skragges overordnede, på livet.⁴⁸

Stridbare menn

På høsttinget 1690 ble Brynte dømt til å bøte 24 öre sølvmynt for slagsmål med sin svoger, den trolig langt yngre Nils Andersson i Leverhögen i Sillerud som var gift med Anna, Gunvor Hansdotters søster.⁴⁹ Et nytt slagsmål mellom de to hadde funnet sted umiddelbart etter i en båt ved Skumsnäs. Brynte mente han var blitt snytt av Nils, og hadde slått ham to ganger i hodet med et styre slik at blodet rant på begge sider. Nils hadde også fått slag over venstre skulder og venstre arm, og måtte holde sengen tre uker i beste onnetiden. Det var til og med blitt bedt for ham i Silbodol og Sillerud kirker. Dette ble kostbart for Brynte, som måtte bøte med 6 mark sølvmynt for såret i hodet og 3 mark for hvert av de to blåmerkene på skulder og arm. I tillegg måtte han ut med 4 riksdaler til Nils ”för hans wärck, wedermöda och försummelse”. Slagsmålet hadde skjedd på en søndag, men det ble ansett som en formildende omstendighet at det denne dagen ikke hadde vært gudstjeneste i Trankil kirke.⁵⁰

Brynte var nå over seksti år gammel, men høy alder hindret ikke den tids menn i å hevde det de mente var deres rett. Også tidligere hadde Brynte stått i retten for bruk av vold. Mens han bodde på Upsal, i 1676, hadde han måttet bøte 9 mark for å ha slått Lars i Leverbyn.⁵¹

Eiendomstransaksjoner

Brynte overtok i 1682 halve Upsal for 103 riksdaler av stefaren Stenar,⁵² som denne hadde kjøpt i 1658. I 1669 hadde Brynte kjøpt 1/3 i Kesebotten (mt ½) i Karlanda,⁵³ som han i 1691 byttet bort mot å få en del i Upsal av arvingene etter Eskil i Kesebotten.⁵⁴ I 1675 hadde Stenar pantet

til seg en fjerding i Låssbyn (mt 1) i Fågelvik for 46 riksdaler,⁵⁵ som Brynte hadde overtatt. Algot Engelbretsson fikk i 1686 fastebrev på parten etter å ha kjøpt ut Brynte.⁵⁶

Brynte skaffet seg også mer jord i Holmedal. Herr Michael Dusinius eide Sällom (mt 1), og Brynte kjøpte i 1682 en halvpart for 104 riksdaler⁵⁷ og resten året etter for 140 riksdaler.⁵⁸ I 1687 ble Brynte nektet fastebrev ettersom han var en fremmed og ikke byrdig til gården.⁵⁹ Samme høst ble det opplyst at Sällom var af fjenden alldeles upbrändh,⁶⁰ altså brannskattet åtte år tidligere av norske tropper. Sønnen Elof slo seg ned her.

Stenar Olsson hadde mot slutten av 1660-årene begynt å kjøpe opp parter i Ångbäck (mt 1) i Blomskog, og fikk i 1671 fastebrev på 2/5 for 96 riksdaler.⁶¹ Brynte arvet denne parten, men i 1687 kom det til uenighet da han skulle selge til fire karer fra Ångbäck, og handelen ble omgjort.⁶² Parten gikk etter Bryntes død til døtrene Karin og Anna fra hans annet ekteskap.

Etter arveoppgjøret i 1632 sees ingen transaksjoner om Trane før i 1687, da Nils Simonsson, Bryntes svigersønn, kjøpte 7/64 av Rasmus Amundsson i ”åhgäll” og hans søsken for 32 riksdaler.⁶³ Rasmus hørte trolig hjemme i Ågård i Torrskog. Det meste av Trane befant seg likevel på Bryntes hender, og ved sin død eide han også 2/5 i Ångbäck, en treding i Skumsnäs (mt 1) som var Gunvors arv, og en fjerding i Myrevarv (mt 1) som grenset til Upsal. Barna av første ekteskap hadde åpenbart allerede fått sin arv. I tillegg kom en tredjedel av fullgården Fossby i Aremark, som han hadde arvet. I 1698 hadde en rettsak om Fossby tatt til, og den ble ikke avgjort i Bryntes levetid. Hans arvinger vant i juli 1709 saken for lagretten i Christiania, og trakk også det lengste strået i september samme år for overhoffretten, Norges nest høyeste rettsinstans. Torkel Rønold Bråthen har i sin artikkel redegjort detaljert for denne saken.⁶⁴

Arveoppgjør med komplikasjoner

Brynte Olsson i Trane hadde mange barn, og det har vært problematisk å finne ut hvem som tilhørte hvilket barnekull. Allerede i 1692 hadde Gunvors brødre, Olof Hansson i Södra Viker og Anders Hansson i Skumsnäs, kommet på vintertinget og forlangt at det måtte gjøres rett skifte mellom de to kullene i løst og fast.⁶⁵ Gunvor var da åpenbart død.

”Vnge och gamble Olof Bryntesönnner i Trane” forkynte på sommertinget 1702 at eldstebroren skulle skaffe den yngste, Olof Tranæus, midler til hans studier mot å få hans løse og faste eiendom i Trane. Brynte var etter alt å dømme avgått ved døden da. Forliket, som var inngått 28. januar 1702, var foruten av Brynte selv underskrevet av deres to brødre og tre svogre: Erik Bryntesson i Upsal, Stenar Bryntesson, Gunnar i Sällom, Erik i Ångbäck og Halsten i Myrevarv.⁶⁶ På vintertinget året etter ble det bekreftet at Brynte var død, og som formynder for barna i annet ekteskap krevde Olof Hansson at boet måtte fordeles.⁶⁷

Stenar Bryntesson bodde i Sandviken i Trankil da han i 1704 tiltalte broren Olof den eldre for å ha tatt jord til 60 riksdaler, inklusive parten til Olof Tranæus som han bare hadde betalt 28 riksdaler for. Olof svarte med å legge fram en avtale av 3. oktober 1701, undertegnet av faren og søsknene Olof Tranæus, Karin og Stenar selv, der de samtykket i at han skulle utløse Olof Tranæus' jord og råde over Trane. Det ble bekreftet at Stenar den gang hadde vært over 25 år gammel, og han fikk derfor ikke medhold.⁶⁸ Samme år ble det opplyst at Stenar, Anna, Karin og Marit var av annet barnekull, og skulle dele partene i Skumsnäs, Ångbäck og Myrevarv seg imellom.⁶⁹ Marit nevnes ikke oftere, og navnet var trolig feilskrift for Böret.

En nesten åtti år gammel blind finne fra Karlanda, Anders Andersson i Mört-näs, kom på vintertinget 1713 med anklager mot Olof Bryntesson i Trane og Stenar Bryntesson i Skumsnäs. To år

⁴⁸ GH, Nmk hd, dombok (1690), fol. 119B, ting 10.-14. okt. 1690.

⁴⁹ *ibid.*, *Saaköhres Extract* for høsttinget 1690.

⁵⁰ GH, Nmk hd, dombok (1691), fol. 146, ting 17.-19. febr. 1691.

⁵¹ GH, Nmk hd, dombok (1676), ting 12.-13. juni 1676.

⁵² GH, Nmk hd, dombok (1682), ting 28.-30. aug. 1682.

⁵³ GH, Nmk hd, dombok (1669), oppbud 17. juli 1669.

⁵⁴ GH, Nmk hd, dombok (1691), fol. 172, oppbud 19. sept. 1691.

⁵⁵ GH, Nmk hd, dombok (1675), oppbud 16. mars 1675.

⁵⁶ GH, Nmk hd, dombok (1686), ting 3.-8. sept. 1686.

⁵⁷ GH, Nmk hd, dombok (1682), oppbud 30. aug. 1682.

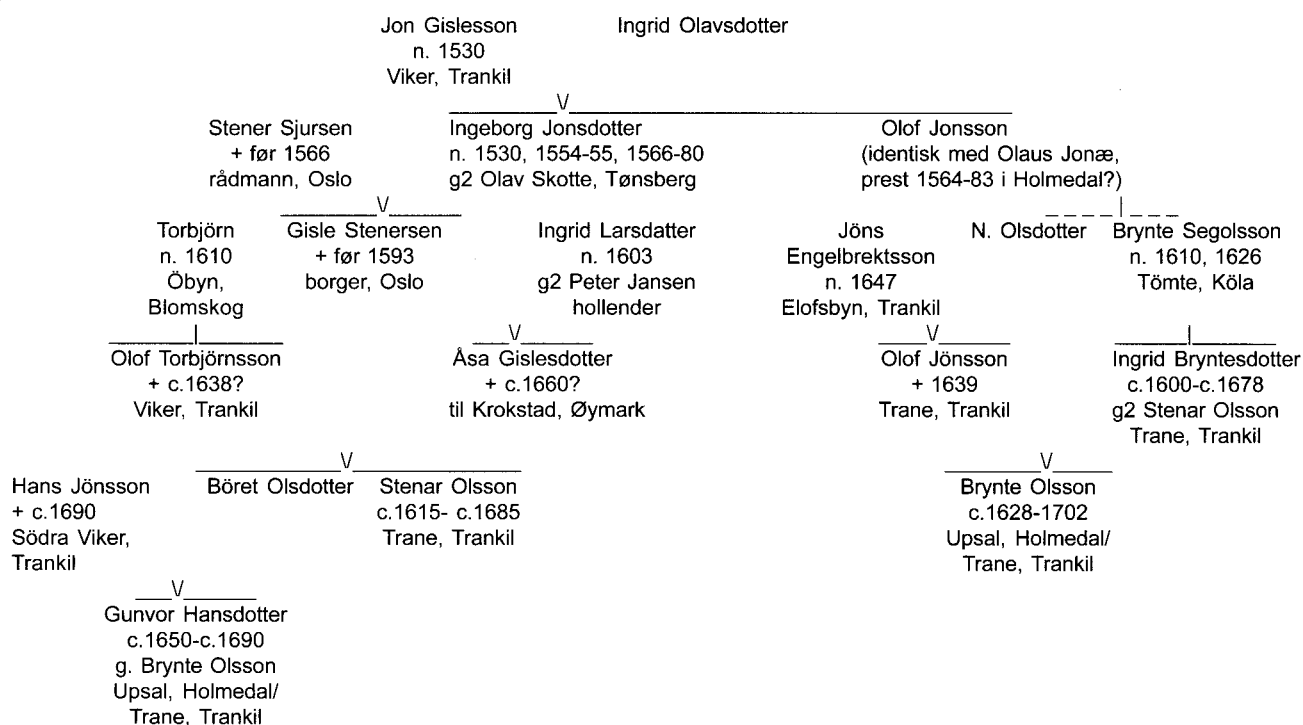
⁵⁸ GH, Nmk hd, dombok (1683), oppbud 16. febr. 1683.

⁵⁹ GH, Nmk hd, dombok (1687), ting 26.-28. febr. 1687.

⁶⁰ *ibid.*, fol. 21B, sak 8. sept. 1687. Først i 1691 fikk Brynte bevilget fastebrev med landshøvdingens tillatelse, jf dombok (1691), fol. 160, ting 15-19 sept 1691

⁶¹ GH, Nmk hd, dombok (1671), fol. 30B, sak 24. aug. 1671.

Brynte Olssons og hans annen hustru Gunvor Hansdotters ætt (delvis gjengitt etter Bråthen).

tidligere skulle de ha underslått 1500 riksdaler som deres far hadde gjemt bort uten de andre barnas vitende. Pengene hadde Anders "förmedelst uppenbarelse i Sömenen" funnet under et kvernhus i Ränkeforsen, og han mente nå at brødrene måtte gi ham 100 daler som de hadde lovt og dele pengesummen mellom sine søsken. Han ville gjerne avlegge ed og påberopte seg Erik i Boda fra Järnskog som vitne. Olof og Stenar måtte innrømme å ha lovt finnen 100 daler dersom han fant farens penger, men disse var aldri kommet til rette.⁷⁰

Den sanndrømte Anders møtte igjen på høsttinget og hadde nå med seg Erik i Boda, men mannen fra Järnskog sa at han knapt kjente de to brødrene og finnen enda mindre. Han hadde riktignok hørt noe om at Olof og Stenar hadde fått igjen farens penger, og finnen hadde da også forsøkt å bestikke ham til å vitne om dette. Retten fant at Anders icke måtte wara wid

sitt rätta Snille och förstånd. Han fikk en streng advarsel, og brødrene ble frikjent. Denne lett komiske saken sier mye om hvordan finner på den tiden ble ansett, og at de kunne spille på at folk trodde de hadde overnaturlige evner.⁷¹

Ny familiefeide

Den barnløse Anna Bryntesdotter i Båstnäs i Fågelvik var Bryntes datter i første ekteskap, og var avgått ved døden rundt 1728. Til vårtinget 1749 hadde tolleren wälbetrodde Niclas Ruus, Brynte Olsson i Trane, skogvokteren Anders Tranberg, Nils Olsson i Sucka i Blomskog, besökaren Lars Lybeck, nemndemannen Johan Danielsson i Grunnerud i Trankil, Karin Bryntesdotter og Brynte Eriksson i Ängbäck samt Anna Bryntesdotter i Myrevarv latt innstevne sine halvsøsken og halvsøskenbarn. Karin i Ängbäck og Anna i Myrevarv var halv-søstre til Anna i Båstnäs, og de andre var

barnebarn av Brynte i hans annet ekteskap eller gift med disse. De ønsket nå å få utbetalt 200 daler etter Anna som de etter forlik året før hadde fått i løsarv fra hennes mann, Olof Persson. De innstevnte skulle også forklare hvorfor de bestred saksøkernes arverett til 1/36 i Båstnäs (mt 1/2) som Anna hadde etterlatt seg.

De innstevnte var Nils Elofsson i Sällom, Olof Eriksson i Upsal, Halvard Jacobsson i Leverbyn, Öven og Brynte Gunnarssöner i Tveten, alle disse fra Holmedal, Per Olsson i Åmot, Erik Persson i Bön og Brynte Persson i Södra Fors, de siste tre fra Karlanda, Erik Erlandsson i Hälgebyn, Elof Segolsson i Stallarebyn, Daniel og Per Segolssöner i Bäckevarv, Karin Gunnarsdotter i Myrevarv, Marit Gunnarsdotter i Bergerud, Johan Olsson i Myrevarv, alle disse fra Holmedal, Brynte Halvardsson i Kyrkobyn i Östervallskog og Anders Jacobsson i Rösbyn i Holmedal.⁷² Alle disse var etterkommere

⁶² GH, Nmk hd, dombok (1687), fol. 23B, sak 8. sept. 1687.

⁶³ *ibid.*, fol. 24B, oppbud 8. sept. 1687.

⁶⁴ Bråthen 2004:357-362.

⁶⁵ GH, Nmk hd, dombok (1692), fol. 193, ting 11.-13. febr. 1692.

⁶⁶ GH, Nmk hd, dombok (1702), fol. 154B, ting 28.-30.

aug. 1702. På vintertinget 1704 la Olof Bryntesson den eldre fram dokumentet utstedt 28. januar 1702 under *Bryntes egen Handh.*, jf dombok (1704), fol. 216ff, ting 28. jan.-3. febr. 1704.

⁶⁷ GH, Nmk hd, dombok (1703), fol. 171, ting 27.-31. jan. 1703. Ifølge Pelle Norelius døde Brynte Olsson i 1704 i Norra Kölviken i Nössemark, jf Norelius 2000:12. Det dreier seg trolig om forveksling med en annen person.

⁶⁸ GH, Nmk hd, dombok (1704), fol. 216, ting 28. jan.-3. febr. 1704.

⁶⁹ *ibid.*, fol. 19B, ting 26.-31. aug. 1704.

⁷⁰ GH, Nmk hd, dombok (1713), sak 20, 26. jan. 1713.

⁷¹ *ibid.*, sak 64, 8. sept. 1713.

⁷² GH, Nmk hd, dombok (1749), sak 34, 7. mars 1749.

av Brynte i hans første ekteskap med Elin Bryntesdotter, eller representerte umyndige barn. To år tidligere var det etterkommerne i dette barnekullet som hadde fått Olof i Båstnäs for retten, og da hadde også Anders Mikkelsson i Sällom og Elin Segolsdotter i Hälgebyn, begge fra Holmedal, samt Elin Gunnarsdotter i Mon, trolig i Blomskog, vært med.⁷³

Öven i Tveten og Johan i Myrevarv forsvarte seg med at saksøkerne var Annas halvsøsken og halvsøskenbarn, og at Brynte i sin tid skulle ha fordelt sin eiendom mellom de to barnekullene. Olof i Båstnäs hevdet at han allerede hadde utbetalt 200 daler i arv, og at dette burde være nok. Retten tok utgangspunkt i arvebalkens 3. kapittel, § 8, hvor det framgikk at også halvsøsken hadde arverett. Arvingene av første kull skulle ha en tredjedel av boet etter Annas mor, Elin Bryntesdotter som var død nesten åtti år tidligere, mens resten skulle deles likt mellom de to kullene.

Blant saksøkerne i 1749 ser vi Brynte Olsson i Trane, Anders Tranberg og Nils Olsson i Sucka, sønner av Olof Bryntesson den eldre i Trane. Både Olof den eldre og Olof Tranæus var altså av Bryntes annet ekteskap. Tollerer Niclas Ruus var gift med en datter av Stenar i Skumsnäs, og hadde tidligere opptrådt som formynder for Ingegerd, datter av Olof i Trane. Blant Bryntes etterkommere i hans annet ekteskap finner vi også Brynte Eriksson i Ängebäck, sønn av Böret Bryntesdotter, slik at det ikke lenger er tvil om hvilket kull hun tilhørte.⁷⁴

Karlandaboerne Brynte Persson i Södra Fors og Erik Persson i Bön var dattersønner av Erik Bryntesson i Upsal, Bryntes trolig eldste sønn, og Per Olsson i Åmot var gift med hans datterdatter. Anders Jacobsson i Rösbyn og Brynte Halvardsson fra Östervallskog var formyndere for barna etter Anders Persson i Hälgebyn, en tredje dattersønn av

Erik Bryntesson. Elof, Daniel og Per Segolssöner og Elin Segolsdotter var datterbarn av den andre sønnen av første ekteskap, Elof Bryntesson i Sällom.

Oversikt over Bryntes barn

Det synes nødvendig med en oversikt over Brynte Olssons etterkommere. Lokale forskere vil nok her kunne supplere med ytterligere opplysninger om Bryntes barnebarn. I første ekteskap med Elin Bryntesdotter hadde Brynte disse barna:

1. Erik Bryntesson, født ca 1656, død 1736, Upsal i Holmedal. I rotelängden av 1682 står han som knekt for Upsal. Han fikk i 1703 oppbud på Upsal som arv og innløst del fra svogeren Halsten i Myrevarv,⁷⁵ men hadde også tidligere bodd der. Upsal ble vinteren 1718 plundrat af Fienden.⁷⁶ I 1733 borttestamenterte Erik sitt jordegods til barna: to tredjedeler av Upsal, halve Sällom og Hälgebyn i Holmedal.⁷⁷ I august 1736, tre måneder før sin død, vitnet han på tinget i en grensestrid mellom Upsal og Myrevarv. Han sa seg da 80 år gammel.⁷⁸

Barn:

1. Olof Eriksson, født ca 1684, død 1765, Upsal/Båstnäs i Fågelvik, gift 1. gang med *Anna Larsdotter*, død ca 1720, gift 2. gang med *Stina Simonsdotter Skragge* (også kalt Brask), født ca 1700, død 1774.
2. Elin Eriksdotter, født ca 1684, død 1761, gift med *Halvard Jacobsson*, født ca 1682, død 1764, Leverbyn i Holmedal.
3. N. Eriksdotter, gift med *Per Olsson*, södra Fors i Karlanda.

2. Elof Bryntesson, død ca 1707, Sällom i Holmedal. Gift med en søster av kronolensmannen *Olof Kaberg*.⁷⁹ Hun hadde arvejord i Kyrkerud i Silbodol.

Barn:

1. Nils Elofsson, født ca 1697, Gårdtveten/Sällom i Holmedal, gift 1. gang med *Anna Andersdotter*, født ca 1695, død 1741, gift 2. gang med *Lena Simonsdotter Skragge*,⁸⁰ født ca 1694.
2. Elin Elofsdotter, død 1743?, gift med *Segol Grelsson*, født ca 1685, død 1742, Bäckevarv i Holmedal.

3. Anna Bryntesdotter, død ca 1728, gift 1. gang med *Nils Simonsson*, død før 1717, Båstnäs i Fågelvik, gift 2. gang med *Olof Persson*, Båstnäs. Ingen barn.

4. Ingrid Bryntesdotter, født ca 1665, død 1737, gift med *Halsten Svensson*, Myrevarv i Holmedal, død ca 1715. Den 70-årige Ingrid kom i 1735 fram på tinget og vitnet om forholdene på Upsal da hennes salige far levde.⁸¹

Barn:

1. Sven Halstensson, født ca 1700, død 1723, Myrevarv.
2. Barbro Halstensdotter, født ca 1695, gift med *Johan Olsson*, Myrevarv.

5. N. Bryntesdotter, gift med *Gunnar Övensson*, død ca 1720, Sällom i Holmedal.

Barn:

1. Öven Gunnarsson, født ca 1695, Tveten i Holmedal, gift med *Karin Eriksdotter*, født ca 1693, død 1763.
2. Brynte Gunnarsson, født ca 1702, Tveten, gift 1. gang med *Elin Larsdotter*, født ca 1709, død 1759, gift 2. gang med *Böret Bryngelsdotter*.
3. Karin Gunnarsdotter, født ca 1690, død 1762, gift med *Rasmus Andersson*, født ca 1687, død 1741, Myrevarv i Holmedal.
4. Ingrid Gunnarsdotter, født ca 1690, død 1720, Sällom, trolig gift med *Mikkel Andersson*.

⁷³ GH, Nmk hd, dombok (1747), sak 51, 27. jan. 1747; se også vedlegg til sak 22, 17. sept. 1747, og dombok (1748), sak 66, 26. sept. 1748.

⁷⁴ Pelle Norelius har gjort et imponerende lokalhistorisk løft med *Blomskogsboken*. Selvsagt er det i slike omfattende oversikter ikke mulig å unngå feilslutninger, som når han hevder at Elin Bryntesdotter var mor til Brynte Olssons døtre Karin og Böret i Ängebäck, jf Norelius 2004:348, 350.

⁷⁵ GH, Nmk hd, dombok (1703), fol. 211B, oppbud 31. aug. 1703.

⁷⁶ GH, Nmk hd, dombok (1721), sak 75, 3. febr. 1721.

⁷⁷ GH, Nmk hd, dombok (1733), fol. 4, oppbud 21. febr. 1733.

⁷⁸ GH, Nmk hd, dombok (1736), sak 26. aug. 1736.

⁷⁹ GH, Nmk hd, dombok (1708), fol. 222B, ting 11.-16. jan. 1708, og dombok (1720), sak 93, 22. sept. 1720.

⁸⁰ Stina og Lena Simonsdötre Skragge var døtre av grenserideren Simon Skragge, som i 1686 var blitt mistenkt for rovmordene på Stora Le. Han skal ha holdt til i Kollerud i Fågelvik.

⁸¹ GH, Nmk hd, dombok (1735), sak 52, 2. sept. 1735.

⁸² GH, Nmk hd, dombok (1703), fol. 191, oppbud 31.

jan. 1703, og dombok (1704), fol. 233, oppbud 3. febr. 1704.

⁸³ Kirkebøkene for Trankil begynner ikke før i annen halvdel av 1700-tallet, men Olof Bryntessons barn er kjent fra en sak i 1743, jf GH, Nmk hd, dombok (1743), sak 24 og 34/høsttinget 1743, en sak om Sucka i 1745, jf dombok (1745), sak 47/vintertinget 1745, og en arvesak året etter, jf dombok (1746), sak 67/vintertinget 1746.

⁸⁴ Ifølge opplysninger jeg ikke har fått bekreftet skal Ingegerd Olsdotter ha brukt navnet Tranæa og kommet i ekteskap med Alexander Wahlenberg, født ca 1730, død 1783, visitør, Sandviken i Trankil.

5. Marit Gunnarsdotter, født ca 1692, gift med *Olof Börjesson*, født ca 1690, død 1740, Bergerud i Holmedal.

Mulig også:

6. Elin Gunnarsdotter, nevnt 1747, Mon (i Blomskog?).

Brynte hadde i annet ekteskap med Gunvor Hansdotter følgende barn:

1. **Olof Bryntesson**, født ca 1675, død ca 1742, Trane i Trankil, gift med *Kerstin Andersdotter*, levde 1743. I 1703-04 fikk han oppbud på hele Trane.⁸² Gården ble vinteren 1718 plyndret av norske tropper. I kirkeregnskapene for 1724 ble han kalt Wälährade Olof Bryntesson da han sammen hustruen Kerstin og eldstesønnen Hans ga fem karoliner til immkjøp av ny kirkeklokke i Blomskog.

Barn:⁸³

1. Hans Olsson, født ca 1700, død før 1745, Källsbyn/Skenhall i Trankil.

2. Brynte Olsson, født ca 1706, død 1760?, Bjurdalen i Sillerud/Trane, gift med *Ingeborg Arnesdotter*, født 1716.

3. Anders Olsson Tranberg, død ca 1760, skogvokter, Näs i Vårvik, gift med *Annika Arnesdotter*, født ca 1720.

4. Nils Olsson, født ca 1713, død 1767, Trane/Sucka i Blomskog, gift med *Margreta Johansdotter*, født 1717, død 1775.

5. N. Olsdotter, gift med *Göran Wahlenberg*, grenserider, Strand i Silbodalen.

6. N. Olsdotter, gift med *Lars Lybeck*, grenserider, Trane.

7. Ingegerd Olsdotter, født ca 1720, ugift i 1746.⁸⁴

2. **Stenar Bryntesson**, født ca 1676, levde 1736, Skumsnäs i Trankil.⁸⁵ Våren 1696 hadde drengen Rasmus Andersson i Dalen kastet en spiss kjepp gjennom Stenars skulder, slik at han måtte holde sengen i syv uker, og faren hadde måtte ut med 9 riksdaler for behandling hos barberen Olof Henriksson i Kopperud.⁸⁶

foreldrene ved hans dåp ble oppgitt å være Erik og Anna i Ångebäck. Morens navn er i så fall feilskrevet, men kirkebøkene for Blomskog rundt 1700 er svært slurvevete ført. Ved guttens død i desember 1702 ble han kalt korporal Erik Närselfelts sønn Claes, og Claes var ikke blant de vanligste navnene. Ifølge generalmønstringsrullen av 1698 for Närke-Värmlands infanteriregiment var Erik Larsson Närselfelt korporal i Nordmarks kompani, og han hadde vært soldat siden 1681. Erik Claesson kan ikke sees å ha brukt navnet Fyhr før i 1711, og han er trolig identisk med korporal Erik Närselfelt. At han i soldatrollen kalles Larsson, noe som er overført til senere ruller, kan forklares med at Claesson og Larsson er fonetisk nokså liklydende. Vi ser da også i senere dombøker at Erik Claesson ved enkelte anledninger kalles Larsson.

Stenar var i Sandviken i 1704, men flyttet snart til Skumsnäs. I grensesaken i 1736 ble han nevnt blant Vpsal Boerne i Holmedal.

Barn:

1. Lars Tranæus, født ca 1724, død 1772, prest i Sillerud, gift med *Maria Euphrasyne Palm*, født 1736, død 1823.⁸⁷

2. Elin Stenarsdotter Tranæa,⁸⁸ gift med *Niclas Jonsson Ruus*, toller, Upsal/Skumsnäs.

3. **Olof Bryntesson Tranæus**, født 1682, død 1751, prest i Osby i Lund stift, gift 1. gang med *Anna Stina Sölle*, født 1678 i Ærøskøbing, Ærø i Danmark, død 1745, gift 2. gang med *Anna Sofia Thomæus*, født 1694 i Osby.⁸⁹

4. **Böret Bryntesdotter**, født ca 1674, død 1735, gift med korporal *Erik Claesson Fyhr*, født ca 1651, død 1730, Ångebäck i Blomskog. Böret arvet 1/5 i Ångebäck. Ifølge kirkeboken for Blomskog døde Böret Bryngelsdotter i Ångebäck i 1735, 61 år gammel, men dette er åpenbart feilskrift for Bryntesdotter.

Barn:

1. Brynte Eriksson, født ca 1700, død 1756, Ångebäck, gift med *Anna Olsdotter*, født ca 1705, død 1767.

2. Claes Eriksson, født og død 1702.⁹⁰

3. Olof Eriksson, født og død 1711.⁹¹

4. Marit Eriksdotter, gift med *Johan Danielsson*, Grunnerud i Trankil.

5. Gunvor Eriksdotter, født 1696, død 1738, gift med *Jöns Larsson*, Ångebäck.

6. Anna Eriksdotter, født 1714.⁹²

7. Elin Eriksdotter, født 1718.

⁸⁵ Stenar skal ifølge ubekreftede opplysninger ha vært gift med Guro Larsdotter fra Norra Grean i Äretern.

⁸⁶ GH, Nmk hd, dombok (1696), fol. 353, ting 28. aug.-4. sept. 1696, og dombok (1697), fol. 383B, ting 26.-30. jan. 1697.

⁸⁷ Edestam 1970:93.

⁸⁸ Elin Stenarsdotter skal ha brukt navnet Tranæa, jf Norelius 2004:222.

⁸⁹ Takk til Kjell Croné som skaffet meg disse opplysningene fra *Lunds stifts herdaminne*.

⁹⁰ Det er noe usikkert om Claes hører til her, ettersom

⁹¹ Norelius mener at Olof døde i 1729, jf Norelius 2004:350, men barnet var døpt 26. mars 1711, og i dåpsrubrikken i kirkeboken står tilføyd: *d. 29. dödde*.

⁹² *Hindrick Jacobson i Röse utj Norge* er i 1737 nevnt blant Erik Claessons arvinger, jf GH, Nmk hd, dombok (1737), sak 15. jan. 1737. I Äretern begynner kirkebøkene i 1735, og her finner vi Henrik Røser som kommunikant høsten 1735 og fadder i april 1736. Han er sikkert identisk med Henrik Jacobsen Hallesbymoens som i september 1738 står fadder. Han var åpenbart gift med en datter av Erik og Böret i Ångebäck, kanskje med Anna Eriksdotter, men kan ikke sees å bære barn til dåpen i Äretern.

5. Anna Bryntesdotter, födt ca 1679, död 1781, gift 1. gang med *Christoffer Persson*, död ca 1733, Flötane i Fågelvik, gift 2. gang med *Näril Eriksson*, Myrevarv i Holmedal. I 1705 arvet hun 1/5 i Ängebäck som hun i 1722 byttet mot 5/16 i Myrevarv,⁹³ men hun flyttet ikke dit før i 1737. Anna og hennes barns formynder, Johan Olsson i Myrevarv, ble i 1734 innstevnet i en sak om en mindre part i Myrevarv.⁹⁴ Ved hennes død anførte presten i kirkeboken for Holmedal: Hon var i sin lifstid en Hederlig Gumma, hade god fyllest med hög oc låg, förständig, rask och tilltagsen, som låg ej till sängs mer än sista året, hon hadde sin gode syn til sista, döde hos sine Börnebarn i en ålder af 101 år.

6. Karin Bryntesdotter, födt ca 1685, död 1754, gift med *Anders Persson*,⁹⁵ födt ca 1676, död 1741, Myrevarv i Holmedal/Ängebäck i Blomskog. I 1705 fikk Karin i arv en fjerding i Myrevarv, verdsatt til 45 riksdaler. Hun giftet seg på denne tiden og flyttet til Myrevarv. I 1722 byttet Anders og Karin parten i Myrevarv mot 1/5 i Ängebäck og flyttet dit.

Barn:

1. Per Andersson, födt ca 1726, död 1797, Sunstabyn i Blomskog, gift med *Karin Andersdotter*, födt 1727, död ca 1809.
2. Gunvor Andersdotter, födt ca 1711, död ca 1773, gift med *Lars Olsson*, födt ca 1702, död 1772, Ängebäck.
3. Karin Andersdotter, födt ca 1711, död 1762, gift med *Erik Olsson*, födt 1710, död 1762, Bustelund i Blomskog.
4. Kerstin Andersdotter, födt 1722, gift med *Nils Andersson*, Norra Kölviken i Nössemark.
5. Böret Andersdotter, födt og död 1729 (ett barn oförvarligt af sin moder i sömnen förqvafd).

Litteratur

Almquist, Jan Eric 1958: *Väpnaren Tore Bytings svenska avkomlingar i fem led. En släktavla från Västergötland, författad 1579. Släkt och Hävd, nr 112*, s. 1-23.
Almquist, Joh. Ax. 1906: *Konung Gustaf den förstes registratur; band 25. Handlingar rörande Sveriges historia, serie I. Stockholm.*
Bråthen, Torkel Rønold 2004: *Jon Gislessons*

⁹³ GH, Nmk hd, dombok (1735), uppbud 9. sept. 1735 med hänvisning til byttebrev av 5. febr. 1722.

⁹⁴ GH, Nmk hd, dombok (1734), sak 5. okt. 1734.

Sunnemobröder i "vilda Västern"

Denna bild är i högsta grad arrangerad. De båda revolvermännen är nämligen bröder. De hette Torsten (till vänster) och Ragnar Grundstedt och kom från Björkhult i Sunnemo. Torsten (1894-1959) och Ragnar (1892-1966) emigrerade från Björkhult, Sunnemo till Amerika 1914 resp 1912. De slog sig ner i Superior, Wisconsin, där de sedan huvudsakligen arbetade som varvsarbetare. Wisconsin har väl knappast räknats som en del av "vilda Västern" men det var inte så noga när man skulle ta sitt porträtt för att skicka hem till släkten i Sverige!

Bilden tillhör Torstens och Ragnars brorson Ove R. Grundstedt, Danderyd.

ætt. *Norsk Slektshistorisk Tidsskrift*, bind XXXIX, s. 331-379. Utgitt av Norsk Slektshistorisk Forening. Oslo.

Edestam, Anders 1970: *Karlstads stifts herdaminne från medeltiden till våra dagar; band IV. Stiftshistoriska sällskapet. Karlstad.*

Edestam, Anders 1977: *Ur Vedbo härads domböcker 1613-1732. Hembygds litteratur. Ed.*

Løberg, Lars og Tor Weidling 1989: Ikke ett, men to Kalips-gods. *Norsk Slektshistorisk Tidsskrift*, bind XXXII, s. 89-121. Utgitt av

Norsk Slektshistorisk Forening. Oslo.

Norelius, Pelle 2000: *Johannes Anderssons anor. VärmlandsAnor. Medlemstidning för Värmlands Släktforskarforening, 2000 nr 2*, s. 12-13.

Norelius, Pelle 2004: *Blomskogs boken. Blomskogs Hembygdsforening. Vänersborg.*
Steinnes, Asgaut 1942: *Mats-sønene og ætta deira. Norsk Slektshistorisk Tidsskrift*, bind VIII, s. 305-349. Utgitt av Norsk Slektshistorisk Forening. Oslo.

Wideland, Bror 1937: *En gränssocken under vasatiden. Nordmarken. Hembygds kretsens årsskrift, 2:a årg., s. 5-23. Uppsala.*

⁹⁵ En sak om en part i Breviken i Blomskog viser at Anders Persson var sønn av Per Jonsson i Skenhall i Trankil, jf GH, Nmk hd, dombok (1716), sak 92, 3. febr. 1716, og sak 76, 13. sept. 1716.

Ingrid Tegbäck och släkten Höij

av Gunn Höij

Ingrid föddes den 6 november 1915 i Kristinehamn som äldsta dotter till Gustav Stråt och Hilda Elfrida Johansson. Hon fyller alltså 90 år i november 2005.

Hennes intresse för släkten började tidigt genom sin moster Olga Dahl som hade ett tidigt intresse för personer, släkt och litteratur. Olga föddes i Kristinehamn den 6 september 1895 och var vid sin död 6 november 2003 i Karlstad Värmlands äldsta, samt vår släktförenings hedersmedlem. Föräldrarna hette Alfred Johansson och Maria Lovisa Nilsson Höij.

Olga fick uppleva mycket under sina år, men det som direkt präglade henne var hennes glada humör, hennes öppna sinnelag och intresse för resor och litteratur. Hon ville gärna att sonen varje sommar så länge hon orkade tog hennes ut på någon intressant biltur. Hon deltog vid starten av vår släktförening gärna i träffarna, särskilt då vi hade träff på Lillheden, där släkten hade haft gårdar. Hennes mors syskon bodde alla där. Hennes morfar Nils Johan Nilsson Höij var driftig och hade egen verksamhet som uppfinnare. Olgas mormors far och Ingrids mormors morfar soldaten Bengt Carlsson Hagfeldt var med i två fälttåg, Tyskland 1813 och Norge 1814. Släkten har på fädernet varit bosatta i Värmlands socken: Norra Höje soldatboställe, Ämtfalla och skjutsbostället Pustas.

För Ingrid kom Olga att betyda mycket efter det att hennes föräldrar avlidit, och blev hennes fasta punkt då hon besökte sin hemstad, både för privat bruk men även som utgångspunkt för hennes forskning i Karlstad och Göteborg. Ingrids släkting Edvin Höij i Timrå började på 1920-talet med släktforskning. Han for runt på sina semestrar och intervjuade släkten i Värmland. Ingrid fick senare följa med liksom Olga Dahl. Hon samlade också på urklipp om både släkten och familjen samt historiska händelser. I släkten fanns dessutom en stor ådra av berätt-

tande. Olgas minne var osvikligt ända fram till hennes död, även om rösten mot slutet var svag. Hon kunde berätta om gångna tider, resor och personer hon mött.

Edvin Höijs forskningsmaterial lånades även ut till släkten i Kristinehamn och Ingrid fick kontakt med hans dotter Gerd Höij som följt fadern på hans resor.

Ingrid utbildade sig efter folkskola i Kristinehamn vid handelsgymnasiet i Örebro. Senare sökte hon sig till Stockholm och fick anställning vid Tullverket. Hon ingick äktenskap med Gunnar Tegbäck och sonen Åke föddes 1943. Parallellt med familjeliv och arbete fortsatte utbildningen inom tullen, där hon blev kammar-skrivare och senare tullförvaltare.

Så småningom kom Ingrid med i en del kulturcirkel i Stockholm, där det fanns en fin berättarförmåga. Hon genomgick också två släktforskningskurser.

Man kan säga att intresset för släktforskning väcktes ganska sent. Det växte fram genom olika kontakter via berättarcirkelarna. När Ingrid pensionerats fanns det mer tid och då hade kontakten återupptagits med Edvin Höijs andra dotter Svea Gyldberg som var bosatt i Lindesberg.

De första insatserna gjorde hon på sin

fars sida, men efter hand gick Ingrids intresse över till Höij-släkten på moderns sida. Släkten Höij träffades första gången 1991 i Filipstad och snart bildades en släktförening med namnet Nils Olsson Höij släktförening. Vi har ett stort förtroende för hennes arbete och hennes berättarförmåga har kommit väl till pass i de fina arbeten som hon gjort. Hon har gjort en grundlig utredning om Ämtfalla men har också vid släkträffarna presenterat någon intressant person eller händelse.

Ingrid åtog sig uppgiften som släktföreningens vice ordförande när föreningen bildades 1994. Ingrid avgick ur styrelsen när hennes make blev sjuk men kvarstår som rådgivare.

Tilläggs kan att Ingrid tidigt började med datoranvändning på tullen och har stora kunskaper som hon flitigt utnyttjar och hanterar skickligt, särskilt med tanke på hennes ålder.

Läs Ingrids artikel om Ämtfalla i Varnum på sidan 18.

Värmländska uppdragsforskare

Ibland får vi till föreningen brev och e-post från personer som söker mer eller mindre omfattande hjälp med sin släktforskning. Visst är det roligast att forska själv, men många människor har varken tid eller möjlighet att forska men är ändå intresserade av sin egen släkt.

Styrelsen kan ofta förmedla kontakter av olika slag, både för enklare frågor som lokalombuden kan besvara, men också med forskningsuppdrag. Men vi skulle gärna vilja ha möjligt att få bättre kännedom om vilka medlemmar som ägnar sig åt att forska åt andra. Vi planerar att lista

uppdragsforskare med förankring i Värmland på Värmlandsrötter. Vi kan alltså erbjuda viss publicitet och i gengäld så förutsätter vi att de forskare som finns på listan har goda kunskaper för att kunna forska åt andra och dessutom bedriver sin verksamhet på ett seriöst och etiskt sätt. Uppstår det några tveksamheter om detta kommer vederbörande att tas bort från listan.

Om du är intresserad av detta, så kontakta Värmlandsrötters redaktör Gunnar Jonsson per telefon 0533-10559 eller e-post vsff@telia.com

Gravkors av järn i Svanskog

av Marianne Magnusson

Svanskog är en gammal socken som numera hör till Säffle pastorat och Säffle kommun. Kyrkan är en så kallad korskyrka av trä. På varje sida om södra ingången är två smidda järnkors placerade. Visst skapar de en stor nyfikenhet. Visst vill man veta vilka som en gång tillverkade dem och var de en gång smiddes. Vad betyder alla små blommor och "flaggor" och hur såg de en gång ut när de var nytillverkade? Alla dessa frågor är nog omöjligt att få besvarade.

I Svanskog fanns ett järnbruk mellan 1694 till 1884. Kanske var det smederna vid bruket som smidde järnkors. Dock vet vi att det fanns synnerligen skickliga smeder även utanför järnbruket.

Korsen var ju ursprungligen uppställda på kyrkogården som fram till 1814 fanns i omedelbar närhet av kyrkan och därefter på andra sidan viken, där den finns i dag. Vid något tillfälle blev de så nertagna och förvarade inomhus för att sedan tas fram för att få sin nuvarande placering. Något borde väl gå att ta reda på.

Första korset

Vi börjar med korset längst åt väster:

*KOD I TÄNGELBYN
FÖD 1794 D 24 DEC.
DÖD 1843 D 29 SEPT*

Detalj av kors nummer ett.

Korset är alltså rest till minne av Katarina Olsdotter, född i Yttre Hedane i Svanskog och död i Tängelsbyn i Svanskog. Här stämmer alla datum med födelsebok och dödbok.

Katarina var gift med Nils Eriksson och andra sidan av plåten skulle kunna vara till minne av Nils far.

JS I T

*FÖD ÅR 1756 dän 16 Januari
DÖD D 12/4 ÅR 1829*

Katarinas svärfar Erik Jonasson var enligt födelseboken född i Haserås i Mo 13/1 1755 och dog i Tängelsbyn i Svanskog 13/4 1829 så här stämmer det i varje fall nästan. Katarinas make **Nils dog** 1867, men är inte nämnd här.

Andra korset

Det andra korset från vänster:

*MOD ?AD ??
NJSSPD 1806
1783
ONS AKPD
1789 1810*

De översta tecknen måste vi avstå från att försöka tyda. Plåten är dessutom helt genomrostad här.

NJS kan vara Nils Jonsson född ca 1706 som dog i Södra Hedane 1783.

ONS bör vara hans son Olof Nilsson född 1747 och död 1789

SPD är sonhustrun Christina Magdalena Pettersdotter Möller

Detalj av det andra korset.

född 1754 i Steneby och död i Södra Hedane i Svanskog 1806. Christina Magdalena kallas ganska ofta Stina vid barns födelse och då hon är fadder åt andras barn.

AKPD var gift med ovanstående ONS och syster till SPD. Hon hette Anna **Catarina Pettersdotter Möller** och var född 1751 i Steneby och dog 1810 i Krubbenäs. (Dödbok saknas men bouppteckningen var skriven 30/3 1810)

Nå men Stinas make då, varför är inte han med?

På plåtens andra sida är texten ANS 1818.

Stinas make, Nils Jonssons son och Olof Nilssons bror hette Axel Nilsson och han dog 1818 i Södra Hedane.

Tredje korset

*ARD (eller APD) BYN 1854
AGS 1776
BAD 1782
IAD 1789*

Person nr 2 är här Anders Gulliksson död i Leverheden i Svanskog 1776. Anders andra hustru Britta Andersdotter dog i Leverheden 1782. Anders dotter Ingegerd dog i Ödebyn 1789.

Vad beträffar ARD-APD har jag inte

Ordföranden har ordet

I VärmlandsAnor 2005:1 utannonserade vi en bussresa till Släktforskar dagarna i Göteborg. Men detta tyckte tydligen flertalet av våra medlemmar inte var något av intresse. Endast fem medlemmar anmälde sig varför resan måste inställas. Och ändå hålls Släktforskar dagarna detta år på nära håll i ett grannlandskap! Ja, Göteborg ligger faktiskt i Västergötland och inte i Bohuslän som Släktforskarförbundet tycks tro. I varje fall enligt förteckningen över medlemsföreningarna på förbundets hemsida. Nästa år hålls Släktforskar dagarna i Stockholm vars landskapstillhörighet vi nog inte skall fördjupa oss i. Och år 2006 kommer turen till Halmstad som då passar på att fylla 700 år.

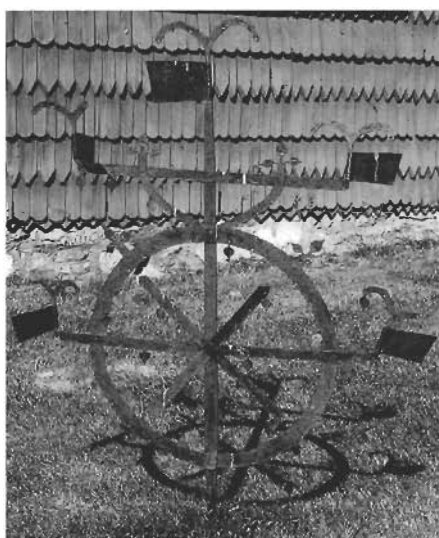
Nöjer du dig inte med att i skriftliga källor spåra dina anfäder futtiga tre eller möjligen fyra hundra år tillbaka i tiden, så kan du vända dig till National Geographic Society. Om du sänder in ett DNA-prov och 100 dollar till sagda förening så får du reda på hur dina förfäder rört sig över jordklotet under de senaste 60 000 åren. En analys av ditt prov kommer att avslöja när och varifrån just din släktkrets kom och t o m hur dessa avlägsna släktingar levde!

Men i stället för att kasta ut 100 dollar så lönar det sig nog bättre att besöka www.digitalarkivet.uib.no, den norska webadressen helt som är helt gratis. Här kan man botanisera i de norska folkräkningarna 1801, 1865, 1875 och 1900. Något som borde intressera många

värmlänningar med släktrationer över riksgården. Mycket föredömligt av det norska arkivverket och något som vår svenska motsvarighet borde ta efter!

Något som varje släktforskare borde ta efter är Den gyllene regeln som vår förbundsordförande Ted Rosvall refererar i sitt veckobrev på Rötter. Vill du slippa dåligt samvete, så läs inte det! Men så mycket skall ändå sägas att det hela går i korthet ut på följande: Allt vad du önskar att dina förfäder hade efterlämnat till dig, det skall du också efterlämna till dina ättlingar.

Lars Gunnar Sander

Det tredje korset

hittat någon koppling till de övriga personerna. Dock finns det en Annika Pettersdotter född 1813 i Sillerud som dör i Byn i Svanskog 1854 men det är ovisst om det är rätt person.

Fjärde korset

Korset längst åt öster:

*HÄR UNDER VILAR HEMMAN-
SÅGAREN JAN NILSON*

Född IN 1798

Död d 30 (??) 1853

Jan var född 3/6 1798 i Källbyn, Svanskog och dog 1/12 1853 i Slirud i Svanskog

Andra sidan av samma plåt:

Anna Ericsd i Slirud

Föd den 28 ? 1808

Död den ??? 183?

Anna var född 28/8 1808 i Persbyn i Mo och dog i Slirud 16/4 1833. Anna var Jans andra hustru.

Detta kors har ytterligare en namnplåt.

*NIS I SLIRUD föd ÅR 1760 d 30 S??
Död den 28 AUGUSTI 1831.*

Det fjärde och sista korset.

Ovanstående Jans far hette Nils Jansson och uppges vara född i Svanskog 30/9 1760. (Ej hittad i födelsebok). Nils dog i Slirud 18/8 1831 precis som det står på plåten.

Alla foto är tagna av Sigge Magnusson

Förtroendemannakonferensen

6-8 maj

Släktforskarförbundets förtroendemannakonferens, som detta år hölls på Suderby söder om Visby, samlade 51 deltagare. Förutom förbundet var 20 lokalföreningar representerade. Från vår förening deltog undertecknad samt även Anette Carlsson i egenskap av ledamot i förbundsstyrelsen. Efter att ha stigit iland i Visby på eftermiddagen den 6 maj, företog sällskapet en rundresa till södra och mellersta Gotland. Lördagen ägnades sedan helt åt själva konferensen. På söndagen blev det rundvandring i Visby och besök på landsarkivet innan det var dags för hemresa.

Svenskbymuséet

Ett antal välkända sevärdheter besöktes vid rundresan till södra och mellersta Gotland. Det i mitt tycke mest intressanta besöket gällde Svenskbymuséet i Roma. Här höll kyrkoherden Staffan Beijer ett kort och mycket intressant föredrag om svenskbyborna. I varje fall jag har väl uppfattat denna folkspillras återbördande till Sverige år 1929 som en solskenshistoria. Men så var det i många fall inte! Uppbrottet från Gammalsvenskby i Ukraina skedde nämligen på befallning från de styrande i by och åtyldes vare sig man ville resa eller inte. Naiva filantroper med prins Carl i spetsen utlovade hemman i Sverige, något som bara delvis kunde föreverkligas. Många svenskbybor flyttade därför tillbaka till Gammalsvenskby eller vidare till andra länder som exempelvis Kanada.

Kulturell nedrustning

Förbundsordföranden Ted Rosvall inledde konferensen med att dra exempel på den kulturella nedrustning som berör släktforskningen. Hit hör utförsäljningen av Riksarkivets och flera av våra landsarkivs fastigheter, utflyttningen av Riksantikvarieämbetet, den eventuella frysningen av medel för mikrofilmning/skanning av våra kyrkböcker 1895-1991

mm. Denna mikrofilmning stoppades för en tid sedan. I stället skannar man materialet. Halva landets kyrkböcker för den ifrågakommande perioden kommer således att vara mikrofilmade och den andra halvan skannad. Teknik saknas för att lägga ut den mikrofilmade delen på Internet. Vad kan släkt- och hembygdsrörelsen göra för att väcka beslutsfattarna? Ett förslag var att inbjuda berörda politiker till konferenser på Släktforskarcentrum i Sundbyberg.

Tillgänglighetsutredningen

Ted Rosvall rapporterade också från tillgänglighetsutredningen och dess slutsatser. Skannat material som är äldre än 100 år föreslås bli utlagt på Internet. Till detta kommer en gråzon bestående av skannat material som är 70-100 år gammalt. Här skall Riksarkivet avgöra vad som skall bli tillgängligt på Internet. På landsarkiven kommer i vilket fall allt material som äldre än 70 år att vara tillgängligt. Här skall man även kunna få tillgång till yngre material efter sekretessprövning.

Arkivresor

Många föreningar anordnar forskarresor till olika arkiv. Åsikterna om dessa resor varierade stort mellan föreningarna. Hos en del ansåg man att det inte fanns något intresse bland medlemmarna för sådana resor medan det hos andra var mycket populära och ofta fulltecknade. För vår del i Värmlands Släktforskarförening har vi ju försökt anordna resor till Leksand utan någon framgång. Nu har det också tillkommit en ny typ av resmål nämligen Släktforskarcentrum i Sundbyberg. Det framgick även att förbundet inte är främmande för att organisera resor till grannländernas arkiv och t o m till Salt Lake City.

Distanskurser i släktforskning

Finns det delar av "släktforskarämnet"

som skulle lämpa sig för självstudier via Internet? Medborgarskolan har tagit fram en distanskurs i släktforskningens grunder, som man nu ville att föreningarnas styrelser skulle testa. Som utbildningsmaterial används Sveriges befolkning 1970 samt "dödskvivan". Vi får anledning att återkomma till detta.

Föreningsutbildning för funktionärer

Den nya förbundssekreteraren Lisbeth Dahlin presenterade ett utbildningspaket för föreningarnas olika funktionärer. Vad måste en ordförande kunna? Hur för man enkla men korrekta protokoll? Hur blir årsmötet effektivt? Hur sköter man redovisningen? Man tänker sig alltså tre olika kurser, en för ordförande, en för sekreterare och en för kassörer. Respektive kurs förläggs över en helg vid Släktforskarcentrum i Sundbyberg. Frågan väcktes också om ett eget studieförbund inom släktforskarörelsen samt utbildning av cirkelledare.

Stora eller små släktforskarföreningar?

Hur kommer det sig att man i en del landskap har bildat föreningar i nästan varje kommun, medan man i andra landskap nöjer sig med en enda förening, frågade man sig. Förbundsledningen tyckte vara av den uppfattningen att bästa organisationen av släktforskarörelsen borde innefatta tre nivåer: det lokala, regionala och nationella planet. Idag finns det endast tre regionala förbund: Skåne, Dalarna och Stockholms län. På sin tid gjorde vi i Värmland vissa sonderingar vad gällde ett regionalt förbund, men dessa tankar väckte inte något intresse. I landskapet finns det för närvarande tre föreningar anslutna till förbundet samt ytterligare två "vildar" så vitt jag vet. Visst intresse för att bilda lokala föreningar har funnits men då under förutsättning att Värmlands

Släktforskarförening svarar för styrelsearbetet, vilket ju är en fullständigt meningslös konstruktion. I stället satsar vi nu i vår förening på lokalombud.

Släktforskningens dag

Släktforskningens dag kommer för första gången att arrangeras den 18 mars 2006. Förhoppningen är att detta skall bli ett årligt återkommande evenemang över hela landet. Frågan blir om vi kan kombinera detta med vår förenings årsmöte?

Nya CD-skivor

Emibas version 1 görs i samarbete med Emigrantinstitutet i Växjö. Här finns ca 1 052 000 personer som utvandrade 1840-1939. Skivan kommer ut lagom till släktforskarlagarna i Göteborg. Fortfarande saknas mycket varför projektet Emibas version 2 startas. Här kommer man att arbeta på samma sätt som med "Namn åt de döda", d v s forskare får adoptera socknar och registrera luckor. För Värmlands del är samtliga socknar adopterade. Enskilda forskare har redan klarat av två, en är bokad av en annan forskare och resten av Emigrantregistret. Andra spännande projekt blir Londonkonsulatets register 1874-1914 över avlidna sjömän samt svenskar i Tyskland 1860-1900.

Landsarkivet i Visby

Konferensen avslutades på söndagen med en guidad rundvandring i Visby samt besök på landsarkivet som är inrymt i det gamla kronomagasinerna från 1700-talet. Landsarkivarien Tryggve Siltberg presenterade verksamheten och visade arkivets äldsta handlingar. Har man gotländska anor bör man absolut besöka landsarkivet i Visby! Här tycks råda samma gemtliga och avspända stämning som vid ett annat mindre landsarkiv, nämligen det i Karlstad. Nästa år påbörjas byggandet av ett nytt arkivcentrum norr om Visby, dit man kommer att flytta år 2008.

Lars Gunnar Sander

Värmlandsdag på Släktforskarcentrum i Sundbyberg

Lördag den 19 november

under förutsättning att minst 20 deltagare anmäler sig.

Obligatorisk föransmälan senast den 30 oktober till

Lars Gunnar Sander, tel 054-872754 eller e-post lgsander@algonet.se

K-G Lindgren, tel 0533-14124 eller e-post 0533-14124@telia.com

Då vi tror att våra medlemmar vill kombinera besöket på Släktforskarcentrum med olika individuella önskemål som att besöka arkiv, släktingar etc i Stockholm, så kommer föreningen inte att anordna någon gemensam resa. Skulle det emellertid visa sig att ett större intresse finns för en gemensam bussresa så kommer styrelsen att organisera en sådan. För samåkning i bil,

kontakta LG Sander eller K-G Lindgren.

Vägbeskrivning: Från Stockholms central tar du T-bana mot Hjulsta till Sundbybergs centrum eller till Duvbo. Du kan också ta pendeltåg mot Bålsta till Sundbybergs station och promenera ca 10 minuter via Landsvägen fram till Allén 7 (f d Marabou-huset).

Program

- 10.00 Kaffé med fralla vid ankomsten. Därefter samling i stora hörsalen. Information om Släktforskarcentrum och Värmlands Släktforskarförening.
- 11.00 Grupp I
Samling i datasalen med visning och pröva-på-verksamhet kring förbundets databaser och internetresurser mm.
- Grupp II
Rundvandring i lokalerna med besök hos Genealogiska Föreningen, i läsesalarna mm. Eget botaniserande i samlingarna.
- 12.00 Värmlands Släktforskarförening bjuder sina medlemmar på gemensam lunch i Släktforskarcentrums lokaler. Övriga betalar 130 kr plus moms, alternativt löser medlemskap för år 2005 med 140 kr (familjemedlem 30 kr).
- 13.00 Grupp II/Grupp I som ovan fast omvänt.
- 14.00 Ulf Berggren från Smedsläktsföreningen håller föredrag om brukssmeder.
- 15.00 Fritt botaniserande bland samlingarna. Kaffé med bulle serveras i tidskriftsrummet. Värmlands Släktforskarförening visar sina databaser samt säljer böcker och register. Gratis utdelning av äldre nummer av VärmlandsAnor.
- 16.00 Avslutning

Ämtfalla i Varnum och åbonden Olof Nilsson

av Ingrid Tegbäck

Denna text skrevs av Ingrid Tegbäck till medlemmarna i Nils Olsson Höijs släktförening 1999, här bearbetad för VärmlandsAnor av redaktören.

Ämtfalla ligger i Vassgårdaröte, Varnums socken, Värmland. Varnum som även kallas Kristinehamns landsförsamling var egen församling fram till 1950. De första bosättarna var troligen svedjefinnar. Namnets senare del tyder på att det från början varit ett svedjefall. Vassgårdar under vilket Ämtfalla senare hörde finns 1596 omnämnt i ett brev, där finnen Pavel Pedersson får rätt att uppföra ett torp.

Ämtfalla, också skrivet Emtfalla, Emtefalla eller Emtefallet i olika handlingar omnämnes i häradets dombok redan 1637 men införes i jordeboken först år 1647 som $\frac{1}{4}$ skattehemman efter att tidigare ha utgjort skattetorp. År 1648 skrivs Ämtfalla som ett avgårdarö hemman på Höje ägor. 1650 donerades det som frälse av Kronan till Nils Johansson. Efter hans död övergick det till Crispin Flygge. Brukarna var 1732 hustrun Elin, Nils Jonsson, Didrik Nilsson och Erik Toresson enligt jordeboken.

Varnums skogsbygd och Vassgårdarö bruk

Ämtfalla ligger ungefär 2 $\frac{1}{2}$ km från sjön Ämten och 5 km från Vassgårdarö. Vassgårdarö ligger ca 1 mil från Kristinehamn. Ämten kallas numera Ämtsjön. Ämt kommer från det fornnordiska ämt som betyder Svan.

1784 köptes delar av Ämtfalla enligt jordeboken av Vassgårdarö bruksägare. Dåvarande brukspatronen hette Gustaf Wahlund (1747-1826).

Vassgårdarö bruk anlades i en ödemark. Vassgårdarösjön torde vara konstgjord, grävd för att säkra vattentillförseln till Bro kronobruk ca 1574. Från sjön flyter Vassgårdaröälven genom Övre Kvarn, förenar sig sedan 1680 med Niklasdammsälven i

Björklundsdammen och fortsätter i Varnan ut i Väneren. Vassgårdarö hemman var en donation av drottning Kristina 1648 och betecknades som $\frac{1}{4}$ skattehemman. Hammarsmidet vid Vassgårdarö bruk kom igång 1679. Stångjärnstillverkningen nedlades 1868, istället uppsattes en spikhammare. Spiktillverkningen fortsatte ett bra stycke in på 1870-talet.

Bruksägarna som också drev Vassgårdarö lantegendom var mycket beroende av goda skogstillgångar. På 1680-talet torde Vassgårdarö skogsareal ha uppgått till 1500 tunnland. På senare hälften av 1700-talet lades flera hemman under bruket och arealen uppgick till 5000 tunnland. Bland annat förvärvades den betydande Höjeskogen. På bruksskogen uppfördes nio kolartorp. År 1718 skiftades skogen mellan Höje-gårdarna och de avgårdarö hemmanen Ämten och Ämtfalla.

Lantegendomen brukades 1851 av 10 åbondar och 17 torpare som förutom att betala arrende skulle utföra dagsverken, körningar, kolning m. m. enligt kontrakt. Ifråga om skogstillgångar och träkolstillverkning var Vassgårdarö det mest gynnade Varnums bruket. Bruksägarna bebodde Vassgårdarö ståtliga herrgård där de utövade den gästfrihet som gjort värmländsk herrgårdskultur berömd. Herrgården brann ner 1944.

Olof Nilssons ursprung

Jag har via mantalslängder och husförhörslängder försökt bilda mig en uppfattning om hur släktens anfader Olof Nilsson, Nils Olsson Höijs fader kom till Ämtfalla år 1784. Då hade Vassgårdarö bruk redan förvärvat delar av Ämtfalla hemman. I husförhörslängden står att Olof Nilsson är född i Älvdalen. Det rör sig troligen om övre Klarälvsdalen, omfattande nio socknar. Edvin Höijs och mina försök att finna honom där har varit förgäves.

Jag har följt hans flyttningar baklänges

i husförhörslängderna. Någon gång efter 1756 inflyttar till Järsberg en sockenskräddare Nils Jonsson f 1724 med hustru Stina f 1732 och sonen Olof. De bor enligt husförhörslängden på Koltorpet. De får flera barn. Hustrun dör 1772 och Nils gifter om sig med Maria Torbjörnsdotter. I husförhörslängden 1769-74 finns gossen Olof i Ämten. Han är då 13-18 år. I de följande längderna återfinnes han som dräng i olika Höjegårdar. Det går att följa flyttningarna fram till den 6 september 1783 då Sven Jonsson från Ämtfalla begär lysning för närvarande dräng Olof Nilsson från "Elfvedalen" och sin dotter pigan Britta Svensdotter från Ämtfalla.

Ämtfalla 1783

Mantalslängden för 1783 upptar Ämtfalla som $\frac{1}{4}$ hemman. Hemmanet är uppdelat i fyra lotter som brukas av

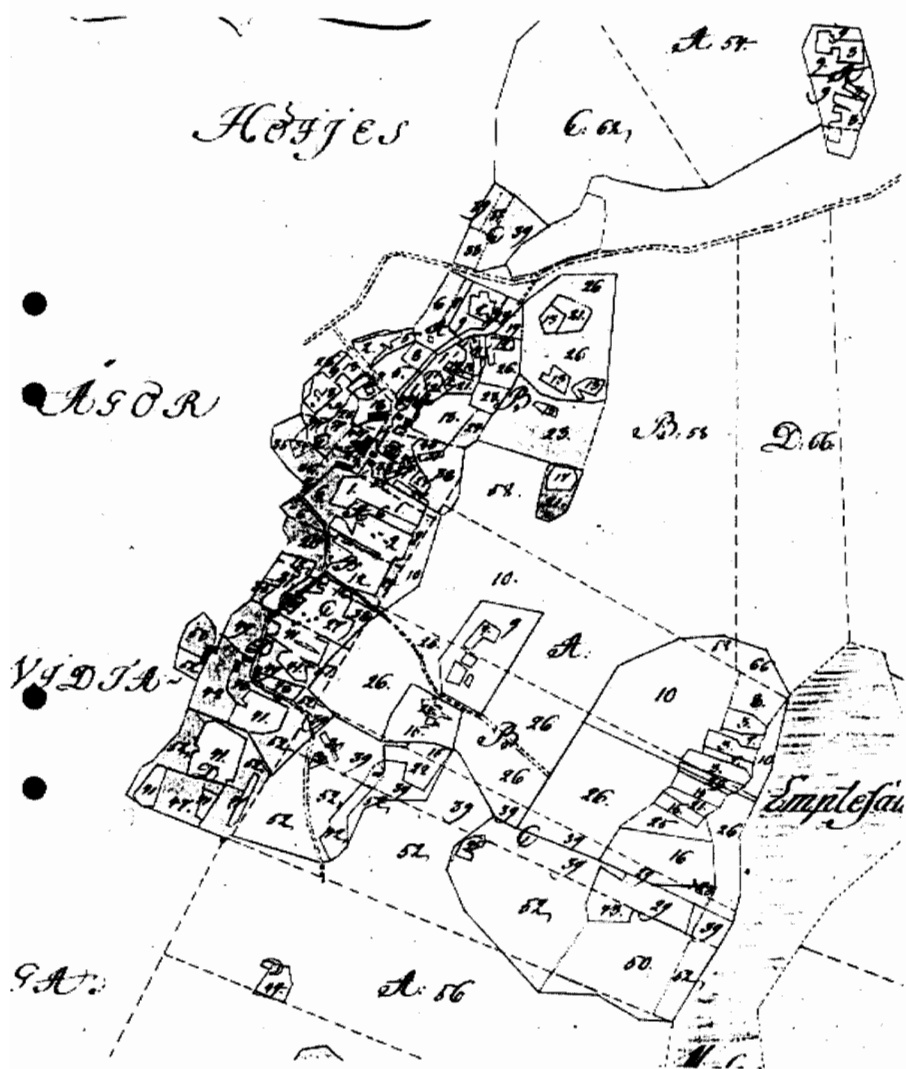
Nils Persson	man och hustru
Nils Svensson	man, hustru och dotter
Sven Jonsson	man och dotter
Olof Nilsson	man och hustru

Nils Persson, Nils Svensson och Olof Nilsson var efter vad jag förstår ägare till sina $\frac{1}{16}$ delar. Sven Jonsson var däremot åbo under Vassgårdarö bruk. Ägare till denna del var brukspatron Gustaf Wahlund.

Svens hustru Annika Nilsson f 1714 är ej medtagen i mantalslängderna på 1780-talet. Hon var nu 70 år. Övre åldersgränsen för att betala mantalspenning var 62 år. Men så länge en bonde satt kvar på sin gård skulle han betala mantalspenning oavsett ålder.

Den 10 februari 1785 avlider Sven Jonsson "olyckeligen illa förbränd uti en mila" 62 år gammal. Han var säkerligen sysselsatt med kontrakterad kolning till bruket. Hustrun Annika Nilsson avled 1787, 73 år gammal. Hon hade varit gift första gången med Nils Nilsson, torpare i Ämtfalla.

Sven hade haft åborätt. Det innebär

Karta över Ämtfälla vid storskiftet 1798.

besittningsrätt utan äganderätt. Änkan hade så länge hon levde åborätt efter mannen. Svens åborätt övergick tydligen till mågen Olof Nilsson, kallad den yngre för att skilja honom från en granne i Ämtfälla med samma namn.

Storskiftet

Det går att få en bra bild hur det såg ut på Ämtfälla i slutet av 1700-talet. Det finns nämligen en vackert ritad och färglagd karta över storskiftet 1798-99, framställd av lantmätare B. H. Nornberg. Enligt husförhörslängd bodde det då fyra familjer på Ämtfälla, de utgör tillsammans omkring 30 personer. Var Olof Nilsson och hans stora familj bodde vet vi ej. I mantalsuppgiften för 1798 och några år framåt finns vissa speciella skatter upptagna – nämligen för fönster, ur och tobak. Olof skattade för två fönster, men han hade ingen klocka och nyttjade ej tobak.

Hemmanets jordägare vid storskiftet

var brukspatronen Gustaf Wahlund, ägande 1/16, Nils Jonsson likaledes 1/16, Carl Olofsson 7/80 och änkan Maria Ersdotter 3/80.

Jordägarna var närvarande vid bedömningen av marken utom brukspatronen som i sitt ställe hade åbon Olof Nilsson. Protokollet innehåller noggranna uppgifter angående graderingen av marken, flyttning av stängsel och gårdsgårdar, nedrivning av hus som står på fel mark och hur ersättning skall utgå och fördelas efter var och ens förmåga samt när de skall tillträda sina skiften ifråga om sådd och höbärgning. Ett skifte var en svår och ge-

nomgripande förändring där grannsämjan sattes på svåra prov.

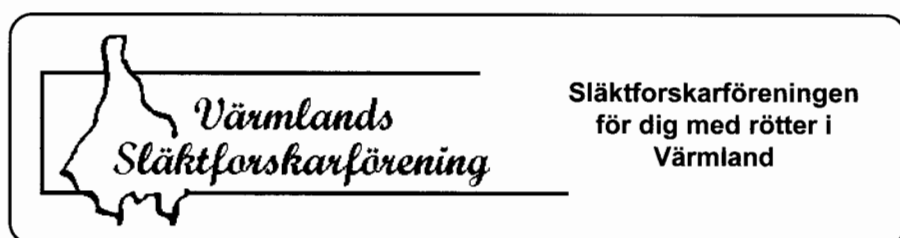
Olofs sista år

Under den tid våra förfäder bodde på Ämtfälla var det säkert ett hårt arbete att fullgöra sina skyldigheter mot brukspatronen på Vassgårda bruk för att få ihop till det arrende som skulle betalas. Det var kördagar med häst och karl, ett visst antal mans- och kvinnodagsverken, forlön för stångjärn till Kristinehamn samt huggningar och framforsling av virke och kolningsved. Allt arbete värderades i pengar. Dessutom skulle man klara sina egna ägor och behov av föda och bränsle. De flesta av dessa åbor och torpare under bruken slutade som utfattiga och inhyses i någon backstuga eller hos något barn.

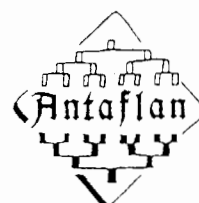
När vår Olof Nilsson 1783, 24 år gammal, gifte sig till Ämtfälla gjorde han nog ett bra gifte. Barnen kommer tätt – mellan 1784 och 1801 får familjen åtta barn. Samtidigt som den egna marken skall brukas skall dagsverken utföras åt Vassgårdas ägare. Någon gång under perioden 1811-15 flyttar familjen från Ämtfälla till Sätterån eller Sätterbron, enligt mantalslängden ett dagsverkstorp. För Britta finns nu noteringen "bräcklig". Siste hemma- varande sonen, Anders, har flyttat. Varför flyttar de till Sätterbron? Har arbetet blivit för tungt eller har räkenskaperna mot Vassgårda hamnat på minus? På 1820-talet finner vi Olof och Britta inhyses hos sonen, korpralen Nils Olsson Höj i Mellan-Höje. Olof och Britta dör med några dagars mellanrum 1830. De åtnjöt understöd av fattigmedlen.

Bouppteckningen upptar några få husgeråd, 1 soffa, 2 stolar, 1 kista, 1 gammal rock, 1 dito hatt, 1 kjortel och 1 svart tröja, värderade till 3 rdr 2 sk banco. Skulder fanns till nämndemannen i Höje, handelsmannen B. Bodén och för likkistor och brännvin till begravningen. Boet uppvisade en sammanlagd skuld på 7 rdr 19 sk banco.

Kanske hade i alla fall Olof och Britta det bra som fick sluta sina dagar tillsammans, 70 år gamla hos en av sina söner.

Ur andra medlemsblad

Nr 117

Värmlänningar

Diskulogen nr 68 (Föreningen DIS) Efterlysning avseende Töcksmark (Amundrud).

Släkt & Slekt 2005:2 (Solør Slektshistorielag) Erik Porkka i Øyern på Barndval Finnskog av *Jan Myhrvold*: han bodde i Mulltjärn, Östmark. Antavla för Brita Carlsdotter född 1844 i Medskogen, Södra Finnskoga.

Släktbiten 2005:2 (Forskarföreningen Släkt & Bygd Bollnäs) Kilsunds manufaktur Växbo av *Göta Sandqvist*: smedmästaren Lars Ahlin född 1814 i Rämnen och dennes hustru Gustafva Lövgren född 1814 i Gåsborn.

Näverluren 2005:2 (Värmlands Hembygdsförbund) Askersbysonen som offrade livet för fosterlandet av *Mai Hedén*. Biblioteket vid Värmlandsarkiv av *Karin Magnusson*. Gårdar och torp berättar av *Stig Johansson*. Soldaten och hans boställe av *Mai Hedén*: om soldaterna för Askersby rote.

Släkthistoriskt Forum 2005:3 (Sveriges Släktforskarförbund) Efterlysning avseende Bada, Fryksände (Åsgård) och Lysvik.

Släkt-Trädet 2005:2 (Nordvärmlands Släktforskarförening) Ehrencrona från Sunne och dess härstamning av *Gunnar Högborn*. Antavla för Lars Jonsson Åsberg född 1843 i Svenneby. Antavla för David Nordström född 1887 i Gullsby, Lysvik. Utdrag af Domboken vid lagtinget med Fryksdals Öfre tingslag å tingsstället Torsby den 10 april och 3 juni 1901. Om fattigt folk i Östmark, utdrag ur sockenstämmoprotokoll 1869.

Övrigt

Runar 2005:1 (Østfold Historielag) Invandrade svensker til Østfold i tiden 1814-1910 er nå å finne på internett av *Anne Marie Sandhaug*. Skanning av norske kirkebøker av *Marius Hellerud*.

Släktdata 2005:2 (Föreningen Släktdata) Emigranterna i amerikanskt källmaterial av *Lars-Göran Johansson*.

Släkttavlan nr 43 (Staffanstorps Släktforskarförening) Namnskick av *Gösta Rosqvist*.

Åsbo Släktblad 2005:1 (Åsbo Släkt- och Folklivsforskare) Visste du detta om digitala bilder av *Lena och Rolf Ekelund*.

Översänder Erland Falks antavla för publicering i VärmlandsAnor. Den kan få inleda, då jag planerar att skriva en artikel om släkten Falk, med tonvikt på 1700- och 1800-talet.

Johan R:son Sjöberg
Flöjtgatan 1, plan 4
656 33 Karlstad
johan_rson_sjoberg@yahoo.se

VärmlandsRötter

Släktforskning i
Värmland på internet

www.genealogi.se/varmland

Stiftshistoria i 50 år

Stiftshistoriska sällskapet i Karlstad grundades på initiativ av biskop Arvid Runestam i april 1955 och firar alltså i år sitt halvsekeljubileum. Sällskapets syfte är enligt stadgarna "att dels väcka, dels samordna intresset för studiet av person- och kyrkohistoria inom Karlstads stift och dess församlingar samt att såväl ekonomiskt som ideellt och praktiskt understödja sådant studium".

Under årens lopp har endast fyra personer innehaft ordförandeposten: Rektorn Ivar Seth åren 1955-69, teol. dr Carl

Henrik Martling 1969-77, domprosten Henrik Ljungman 1977-83 och sedan dess domprosten Harry Nyberg.

Verksamheten har under årens lopp bedrivits med en varierande intensitet. En viktig uppgift var under åren 1965-75 att på prästmötets uppdrag stå som utgivare för Anders Edestams Karlstads stifts herdaminne från medeltiden till våra dagar i fem delar med en separat registerdel. Detta uppdrag utfördes på uppdrag av prästmötet. Sedan 1975 har 10 av 12 kontrakt i stiftet fått sina beskrivningar.

Numera har sällskapet motsvarigheter i 9 av de 12 övriga stiftet inom Svenska kyrkan. Jubileet kommer att högtidligt hållas med ett symposium i Karlstad i november, men också med utgivningen av den nya kompletterande delen av herdaminnet för åren 1960-99. Utgivningen beräknas äga rum i början av 2006.

Den som är intresserad av sällskapets verksamhet kan kontakta ordföranden Harry Nyberg, Dragarbrunnsgatan 67, 753 20 Uppsala, tel 018-107945, e-post harrydomprost@telia.com.

Antavla nr 117	Upprättad för Erland Falk, f. 23/12 1878 i Staden No 29, Karlstad.					Orter i (S) län om inte annat anges	
Generation I	Generation II	Generation III	Generation IV	Generation V			
Nr 2-3 (1)	Nr 4-7	Nr 8-15	Nr 16-31	Nr 32-63			
Nr 2, <u>får</u>	Falk	Falk, Per Adolf. Överjägästare	Falk, Gustav Magnus. Kapten	Falk, Peter. Löjtnant	d. 23/4 1759, N Råda		
Falk	Herman Adolf	f. 20/4 1755, N Råda, Risäter	26/10 1719, N Råda - 2/5 1788, N Råda	Karlström, Sara Maria	1670 - -/12 1720		
Bror <u>Hjalmar</u>	Överjägästare	d. 8/7 1823, N Råda, Risäter	Stenborg, Maria Lisa	Stenius, Peter. Slottsfogde	1698 - 16/4 1729, Örebro(T)		
Magistratssekreterare	f. 15/12 1785	g. 22/6 1782, Ransäter	8	Bohm, Anna Elisabet	21/7 1700 - 13/9 1760, Örebro(T)		
f. 26/8 1826	N Råda, Risäter	Geijer, Agneta Maria	Geijer, Johan Gustav. Brukspatron	Geijer, Bengt Gustav. Brukspatron	11/3 1682, Linde(T) - 1746		
N Råda, Risäter	d. 21/11 1865	f. 24/11 1761, Ransäter, Ransäter	31/7 1719, N Råda - 9/7 1790, Ransäter	Tranae, Lovisa Sofia	9/1 1696, Karlskrona(K) - 1750, N Råda		
d. 14/5 1891	N Råda, Risäter	d. 16/8 1802, N Råda, Risäter	Låstbom, Maria	Låstbom, Anders. Brukspatron i Ransäter o Varnum			
Karlstad, No 131	g. 29/11 1811	4	9	Kolthoff, Anna Elisabet			
g. 8/5 1860	Geijer	Geijer, Karl. Brukspatron	Geijer, Johan Gustav. = 18				
Karlstad	Brita Kristina	f. 9/1 1753, N Råda, Uddeholm	Låstbom, Maria. = 19				
Nr 1. <u>ansökare</u>		d. 17/5 1804, N Råda, Uddeholm	10				
Falk	f. 28/6 1790	g. 21/6 1789	Lundstedt, Erik. Kunglig sekreterare				
Erland	N Råda, Uddeholm	Lundstedt, Agneta Lovisa	1716, Ölme - 16/4 1790, Ölme				
Kansliråd mm	d. 23/5 1842	f. 18/3 1759, Ölme, S Sjöstad	Hedengren, Anna Maria				
f. 23/12 1878	N Råda, Risäter	d. 16/9 1815, Kristinehamn	11	Hedengren, Sven. Bruksägare	2/11 1699, Bratfors - 1749, Nyed		
Karlstad, No 29		5	11	Kolthoff, Sara	26/5 1702 - 1/6 1763		
	Geijer	Geijer, Bengt Eberhard. Brukspatron	Geijer, Johan Eberhard. Brukspatron	Geijer, Bengt Gustav. = 36			
	Karl Vilhelm	f. 5/3 1767, Karlskoga(T), Bofors	15/11 1733, N Råda - 21/12 1796, Nyed	Tranae, Lovisa Sofia. = 37			
	Auditör	d. 17/12 1827, Nyed, Lindfors	Löfman, Anna Fredrika	Löfman, Per. Bruksägare	1713, Näsby(T) - 1745, Karlskoga(T)		
	f. 8/2 1809	g. 21/9 1797, Nyed	12	Sten, Kristina Katarina	d. 6/2 1746 i Örebro(T)		
	Nyed, Lindfors	Lennartsson, Märta	Lennartsson, Herman. Bruksägare	Lennartsson, Linnart. Brukspatron	1710 - 29/9 1774, Gillberga		
	d. 5/4 1865	f. 26/7 1780, Nyed, Norum	18/12 1745, Gillberga - 1812, Karlstad	Kolthoff, Anna Hermansdotter	7/12 1717, Nyed - 1752, Gillberga		
	Karlstad, No 51	d. 26/6 1822, Nyed, Lindfors	Collin, Katarina Elisabet	Collin, Per. Landskamrerare i Karlstad			
	g. 18/10 1834	6	13	Gröndahl, Märta Lisa	f. 17/3 1734		
Nr 3. <u>mor</u>	Holmgren	Holmgren, Olof Daniel. Brukspatron	Holmgren, Olof. Brukspatron				
Geijer	Sofia	f. 23/5 1776, Grythyttan(T), Rockes.	1717, Filipstad - (1785-97), Grythytt.(T)				
	f. 8/5 1809	d. 14/2 1847	Luthman, Ulrika Eleonora				
f. 21/7 1838	Grythyttan(T), Rockesh.	g. 1798	14				
Väse, Berg	d. 14/4 1870	Wahlund, Katarina Maria	Wahlund, Gustav. Brukspatron				
d. 3/2 1923	Karlstad, No 29	f. 23/3 1780, Varnum, Vassgårda	18/10 1747 - 9/11 1826, Varnum				
Karlstad, Herrhagen 96		d. 31/3 1857, Grythyttan(T), Rockes.	Dahlberg, Brita				
19/11 2003		7	15		1759 - 21/5 1791, Varnum, Vassgårda		

Höstens program

Lokalombudsträff

Tisdag den 20 september kl 19.00
Bror Almquistsalen, Arkivcentrum i Karlstad.
Särskild kallelse utgår till lokalombuden.

DISGEN-träff

Tisdag 11 oktober kl 19.00
Bror Almquistsalen, Arkivcentrum i Karlstad.
Få tips och svar på dina frågor.

Arkivens dag

Lördag den 12 november
Bergviks köpcentrum utanför Karlstad.
Tillsammans med arkiven finns vi i korridoren mellan OBS och MAXI.
Vi informerar om släktforskning, svarar på frågor, säljer litteratur,
demonstrerar databaser mm.

Värmlandsdag på Släktforskarcentrum i Sundbyberg

Lördag den 19 november
Se särskild annons!

Arkiv- och forskarkväll i Väse

Dag i november ej bestämd. Annonseras under hösten. Se Värmlandsrötter!

Fikaträff

Tisdag den 6 december kl 19.00
Bror Almquistsalen, Arkivcentrum i Karlstad.
Tema: Släkt- och hembygdsforskning
Vi träffas under gemytliga former och får information om det senaste samt
ägnar oss åt byten och pratar om vår egen släktforskning.
Medtag eget fika!

Medlemsservice och rådgivning

Varje torsdag under hösten kl 16-20 finns en erfaren släktforskare från
föreningen på plats i Arkivcentrums forskarsal (läsapparat 20) för att besvara
frågor och hjälpa till med problemlösning. Nybörjare får hjälp med att
komma igång med sin forskning.

Nr 118

Min farmors anor var de jag började forska på när jag tog de första stapplande stegen in i släktforskningens underbara värld. Tillsammans med sin 58-åriga mor, Kerstin Persdotter, som var en utfattig änka kom hon till Jämtland 1882. Hon hade ett par pigplatser innan hon gifte sig 1889.

Det var spännande att undan för undan följa anorna bakåt i tiden. Det var många människoöden som rullades upp, bla. hur livet kunde gestalta sig för en soldathustru som blev änka, hon fick lämna soldattorpet och resten av sitt liv leva som inhyses och "rotehjon", att vara beroende av andras välvilja ända tills hon dog.

Genom ana nr. 59 Christina "Stina" Mofath kommer en gren in i de svenska adels och frälseätterna, det var en fullkomlig överraskning. Här har jag valt att stoppa efter den tionde generationen, annars skulle det växa ut till en enorm antavla som skulle sträcka sig ner till 1000-talet.

Källor har varit de sedvanliga kyrkböckerna för de nämnda socknarna, och till hjälp med att reda ut anorna i Gunnarskogs och Boda socknar har Bertil Grundström, Tranås och Sven Haage, Brunskog lämnat uppgifter. Ett stort tack! Birgitta Paulin, Arvika har lämnat uppgifter om bla. Robert Mofath och även inspirerat mig att äntligen sätta samman antavlan.

Andra källor har varit Elgenstjernas "Den introducerade svenska adelns ättartavlor", "svenskt Biografiskt Lexikon", och "Danskt Biografiskt Leksikon". Ur mönstringsrullor för Nerike-Värmlands reg. har uppgifter hämtats samt ur Lewnhaupts "Carl XII:s officrare", och Värmlands regementes historia del I (1904).

Carin Andersson
Irisgatan 3b
431 61 Mölndal
031-87 62 57

ANOR SÖKES

Till ANOR SÖKES tar vi emot frågor om anor och ättlingar från alla, som är medlemmar i en släktforskarförening

774. Jag söker personer med släktnamnet *Croon/Kron* i Värmland (eller grannlandskapen).

a) De enda jag känner till är bergsmännen i **Färnebo/Kroppa**, Peter (nämns 1641) i Höjden/Skarphyttan och hans söner Göran (ca 1639-89) i Horrsjö/Yngshyttan, Johan i Stöpsjön och Lars (ca 1647-94) i Persberget.

b) Dessutom var tydligen en bokhållare Carl Gustav verksam i **Nysund** ca 1756-98, men det är oklart var han kom ifrån (född ca 1735, var?) och vad som hände efter 1798 (flyttade han till Lassåna i Ramundeboda?).

Eftersom jag har en Croon bland mina förfäder, vore jag tacksam för alla tips/info kring ovanstående förfäder/familj/ättlingar, men även andra med släktnamnet som ni kan ha stött på i trakterna.

Kjell Cederlind

Mosaikvägen 21

196 38 Kungsängen

kjellcederlind@yahoo.se

775. Jeg søker gjenlevende slekt etter *Johan Johannesson Berggren*, f 1864 i **Fryksände**. Han innvandret tidlig på 1890-tallet til Lillehammertrakten i Norge. Der ble han gift og stiftet familie. Hans og hustru *Maria's* barnebarn er nå i 70-årene, og vi er interesserte i å komme i kontakt med slektninger etter bestefar Berggren (etter svensk skikk ble han - også i familien - alltid tiltalt og omtalt slik). Etter hva vi mener å vite, het hans mor Karin. Dette, og han var født 1864 i "Fryksände i Wermlands len". Dette er omtrent alt han noensinne fortalte til sin familie. I Folkräkningen i 1890 i Fryksände församling har vi funnet ham som dräng med hemort Wadjetorp.

I den samme folkräkningen finner vi en *Johannes Berggren*. Han er født 1837 i **Nedre Ulleruds** församling, med hemort Perstorp. Etter hva vi kan finne ut, kan han være frånskild og senere gift på nytt

med *Karolina Bengtsdotter*, født 1844. De hadde i 1890 følgende barn: *Anna*, f 1868, *Gustaf*, f 1873, *Lovisa*, f 1876, *Augusta*, f 1880, *Ottonie*, f 1883, *Hedvig* f 1885 og *Karl*, f 1888.

Her i Norge lever i dag 7 barnebarn av Johan Berggren. Vi har i alle år vært nysgjerrige på hvorfor bestefar Berggren var så hemmelighetsfull med hensyn til sin barndom og oppvekst, og vi håper at vi på denne måten kan komme et skritt eller to videre. I så fall vil vi ta en tur for å gjøre oss kjent ipå hans hjemtrakter. På forhånd tusen takk.

Erling Wormdahl,
Orkedalsvn 313, Follo,
NO-7300 Orkanger
Norge
k-wormda@online.no

776. Søker efter släktingar på min fars sida, *Lars Larsson Grums* socken 1725, bytte då till namnet Carlmark och flyttade till Nerikes regemente i Örebro. Sen har jag inte så mycket mer att gå på.

Lena Carlmark-Ambjörnsson
Skinmargatan 7
654 64 Karlstad
tel 054-181605
mob 0705-881605
lena.ambjornsson@jetpak.nu

777. Jag söker uppgifter om anor till en *Per Jansson* ev. *Jonsson Lack* f. 10 april 1847 i **Råda**. Per flyttade till Undersvik i Hälsingland och därifrån till **Järvsö**. Han har förmodligen varit kolare. Jag har lyckats finna ut att Pers far var Soldaten *Jan Niklas(?) Lack* och modern hette *Kajsa Persdotter*. De var bosatta i Årås, Norra Råda. Jag är nyfiken på fler uppgifter om soldaten Lack och om Årås.

Gillis Andersson
Hyttgatan 19
81130 SANDVIKEN
Tel 026-259468
lgrason@telia.com

778. Jag söker information om min mormor *Maria Leonilda f. Landin*, Skottlanda, **Rudskoga sn**. Född i januari år 1886? Död i Stockholm år 1970. Jag är mycket intresserad av att få veta mer om tiden min mormor fortfarande bodde kvar i Värmland. Möjligen kan hon ha bost i **Kristinehamn** också. Jag har ingen uppgift på när hon flyttade till Stockholm. Mormor Maria har betytt väldigt mycket för mig och jag skulle så gärna vilja veta var hon har levt sina ungdomsår så jag kan besöka de platserna.

Monica Engdahl
Skördevägen 8
444 95 Ödsmål
tel 0303-77 37 91
oweengd@algonet.se

779. Jag efterlyser en kvinna som hette *Stina Beata Andreasdotter*, f 1843-06-24. Enligt senare kyrkböcker från bl a Grythyttan, är hon född i **By** pastorat, Wermlands län. Enligt CD-n Sveriges Befolkning 1890 var hon född i **Ny församling**. Jag har sökt i båda församlingarnas födelseböcker, men ej funnit Stina Beata. Kan någon hjälpa mej.

Barbro Risshall
Lillgränd 6
856 53 Sundsvall
tel 060-102107
barbro@risshall.com

Boktips

Skåltjärn i våra hjärtan

utg av Skåltjärns Hembygdsförening,
red.: Lena Brattén. 2004. A4, 102 s.,
ill., kartor. Kan köpas för 200 kr hos
Filipstads Bokhandel, 0590-139 00
eller www.bokfilip.se

Den här skriften är ett resultat av en mång-årig torpinventering av en by, Skåltjärnshyttan, i Färnebo socken i Värmland, mitt i Bergslagen. En grupp intresserade började redan 1996 med att inventera lämningar efter de torp och backstugor som funnits i byn. Ganska snart kunde man märka ut de nu öde torpen, men man ville veta mera och gick igenom kyrkböcker och kartor, samlade in muntliga berättelser och foton, allt för att så att säga även befolka torpen.

Boken börjar med en allmän avdelning, först med en uppräknings av alla som bodde där 1890, nämligen 178 personer. Sedan kommer avsnitt om finska bosättningar från 1600-talet, om hyttan, som lades ned 1860, kvinnornas roll i samhällslivet, föreningslivet, taxi och postgång. Där lär man sig att byn inte fick en ordentlig väg till centralorten Filipstad förrän på 1940-talet. Blev någon svårt sjuk fick denne bäras på skogsstigar en halvmil till Finnossens station för vidare befordran till lasarettet i Filipstad.

Sedan redovisas de inventerade objekten i nummerordning efter en bifogad karta. Man får veta om vilka som bodde där från 1800-talet och framåt, och om det finns några rester kvar. På slutet redogörs för de kvarvarande fastigheterna och deras ägare.

Stor omsorg tycks ha lagts på insamling av foton, då här finns många bra bilder av hus, miljöer och människor.

Kartorna är bra och detaljerade, samt från olika tidsperioder, men kanske litet väl gråa i trycket.

Källförteckningen är högst kortfattad, och borde ha varit mycket mer detaljerad, men det är nästan den enda missen med den här boken. Något personregister finns inte heller.

Elisabeth Thorsell

Långbansände, Franstorp, Lövnäset

Västra delarna av Gåsborns socken,
red.: Bo Eriksson. 2004. Inb., 252 s.,
ill., kartor. ISBN 91-631-5698-9.

Det här är den tredje delen i en pågående utgivning av en "fastighetsinventering" av Gåsborns socken i östra Värmland. Grundarbetet har gjorts i en studiecirkel, som tidigare inventerat andra delar av socknen, och sedan har materialet sammanställts av hembygdsman Bo Eriksson.

Man har inte gått så långt bak i historien som kyrkböcker och annat skulle kunna tillåta, utan har i stort sett nöjt sig med att skriva historien från senare delen av 1800-talet och fram till nutid. Och visst får man vara tacksam för det, för arbetet är omsorgfullt gjort.

Inledningsvis går man igenom allmänna uppgifter om området, hyttlagets historia, om sjukkassan i Franstorp och jaktlaget, skolor och transporter. Mer än 90-åriga Martin Jansson berättar episoder från sitt långa liv, om hjulångaren Sumpadoria, som forslade timmer till Långbansände, om revyer och dansbanor, om radions ankomst till bygden, och hur snöplogningen sköttes, nog så viktigt.

Huvuddelen av boken utgörs dock av en detaljerad redogörelse för alla fastigheter inom området. Till hjälp finns en karta, där varje fastighet tilldelats ett nummer, som leder till rätt avsnitt i boken.

En av socknens fattigstugor fanns i Långbansände, och här får vi göra bekantskap med dess innevånare, mest ett antal pigor med barn, några änkor och änklingar.

Ett annat intressant ställe är Långbansändes järnvägsstation, som låg efter Nordmark-Klarälvens järnväg, på vägen till Hagfors. Stationen öppnades 1889, och sköttes från 1890 av f.d. hästgardisten Adolf Jansson. Stationen var en liten sådan och föreståndarens titel varierade mellan stationsinspektör och trafikbiträde, och 1947 blev en kvinna stins här, men kallas senare platsvakt, och 1957 lades stationen ned. Här ges noggranna uppgifter om alla med både makor/makar och barn och var de kom ifrån och vart de sedan tog vägen.

Denna noggrannhet med uppgifterna är genomgående, och underlättar mycket för den som utreder någon släkt från denna ände av socknen i nutid.

På de flesta "objekten" finns det ett foto, somliga nytagna, andra av äldre datum. Som vanligt är de roligaste bilderna de där man ser folk i arbete, och de hade gärna fått vara flera. Någon gång får man se en gammal bild av en mangårdsbyggnad, och så se vad som står på platsen nu, och då tycker man nog att det är synd att det gamla stället revs, istället för att renoveras.

Personregistret hänvisar till "objekt" nummer och nuvarande fastighetsnummer. Man finner där också födelseår och -församling, så det går lätt att plocka ut inflyttade från en grannsocken eller så.

Vill man veta mer om Gåsborns historia längre tillbaka i tiden är det fortfarande Nils Helgers Gåsborns socken, som gäller (nytryck 1989).

Elisabeth Thorsell

Föreningens utgivning av böcker och register

Föreningen säljer ett antal publikationer, både egna och medlemmars. Medlemmar som önskar annonsplats för egna publikationer, kontakta ordföranden. Medlemmar får 10% rabatt på föreningens egna publikationer, markerade med *. Ange ditt medlemsnummer när du beställer. För angivet pris tillkommer porto. Order som överstiger 500:- skickas per postförskott, övriga faktureras. Egna publikationer kan även köpas direkt hos föreningens sekreterare. Vi rekommenderar beställning via brev till sekreteraren eller e-post till vsff@telia.com. Vid slutförsäljning kan dröjsmål uppstå under trycktiden.

Register till Ny socken i Jösse härad

Registrerade av
ett arbetsmarknadsprojekt i
Arvika under överinseende
av KG Lindgren.

Redigerade av
Carl-Johan Ivarsson
och Gunnar Jonsson.

Födde 1688-1840

3784 poster, 230 sidor A4
10 sorteringar och utdrag
Pris: 200:-*

Födde 1841-1920

3657 poster, 233 sidor A4
10 sorteringar och utdrag
Pris: 200:-*

Vigde 1688-1920

1721 poster, 132 sidor A4
7 sorteringar och utdrag
Pris: 145:-*

Döde 1688-1920

4907 poster, 212 sidor A4
6 sorteringar och utdrag
Pris: 190:-*

Utnyttja din medlemsrabatt!

Medlemmar får 10% rabatt på alla publikationer som ges ut av föreningen, markerade med *.

Värmländska Antavlor 51-100

Antavlor publicerade i
VärmlandsAnor 1997-2004.

Totalt över 6000 anor.
Socken- och släktnamnsregister.
Uppdateringar till volym 1.
102 sidor A4

Pris 90:-*

Register och avskrifter

Bogen

Carl-Johan Ivarsson

Fb, Vb, Db 1850-1920 ..... 225:- *

Botilsäter

Arbetsmarknadsprojektet Cresco

Födde 1721-1920 ..... 225:- *

Vigde 1721-1920 ..... 110:- *

Döde 1721-1920 ..... 150:- *

Bro

Framtidshuset i Säffle/Reliken

Födde 1692-1835 ..... 225:- *

Födde 1836-1920 ..... 225:- *

Vigde 1692-1920 ..... 150:- *

Döde 1689-1920 ..... 190:- *

Brunskog

Rolf Brodin

Husförhör 1760-1763 ..... 50:- *

Sven Haage

Födde 1688-1815 ..... 275:- *

Födde 1816-1865 ..... 275:- *

Födde 1866-1930 ..... 275:- *

Vigde 1691-1930 ..... 225:- *

Ekshärad

Mats Hellgren

Födde 1665-1722 ..... 200:- *

Födde 1723-1799 ..... 140:- *

Förs. bok 1665-1750 ..... 200:- *

Eskilsäter

Framtidshuset i Säffle/Reliken

Födde 1688-1920 ..... 225:- *

Vigde 1688-1920 ..... 100:- *

Döde 1688-1920 ..... 125:- *

Fryksände

Knut Malmström

Födde 1707-1765 ..... 225:- *

Glava

Arbetsmarknadsprojekt i Arvika

Födde 1696-1817 ..... 220:- *

Födde 1818-1872 ..... 220:- *

Födde 1873-1920 ..... 220:- *

Vigde 1699-1920 ..... 175:- *

Döde 1696-1920 ..... 240:- *

Gunnarskog

Carl-Johan Ivarsson

Vigde 1688-1920 ..... 225:- *

Födde 1688-1799 ..... 225:- *

Födde 1800-1842 ..... 225:- *

Födde 1843-1871 ..... 225:- *

Födde 1872-1920 ..... 225:- *

Döde 1688-1843 ..... 225:- *

Döde 1844-1920 ..... 225:- *

Huggenäs*Framtidshuset i Säffle/Reliken*

Födde 1744-1920	175:- *
Vigde 1761-1920	90:- *
Döde 1761-1920	100:- *

Kila*Gunnar Jonsson*

Födde 1640-1817	225:-
Födde 1818-1900	225:-
Vigde 1689-1900	120:-
Bouppt. 1744-1859	60:-

Lysvik*Arne och Moira Linnarud*

Fb, vb, db 1692-1793	350:-
fb, vb, db 1793-1821	250:-

Millesvik*Arbetsmarknadsprojektet Cresco*

Födde 1688-1920	165:- *
Vigde 1688-1920	70:- *
Döde 1688-1920	100:- *

Norra Råda*Mats Hellgren*

Födde 1725-1769	140:- *
-----------------------	---------

Ny*Arbetsmarknadsprojekt i Arvika*

Födde 1688-1840	200:- *
Födde 1841-1920	200:- *
Vigde 1688-1920	145:- *
Döde 1688-1920	190:- *

Stavnäs*Jan Thimberg*

Födde 1687-1775	170:- *
Födde 1776-1850	200:- *
Födde 1851-1920	225:- *
Vigde 1687-1920	225:- *
Döde 1687-1820	225:- *
Döde 1821-1920	225:- *

Sunne*Margit Olsson och Arne Linnarud*

Fb, Vb, Db 1669-1736	300:-
Fb, Vb, Db 1737-1758	300:-
Fb, Vb, Db 1759-1774	300:-
Fb, Vb, Db 1775-1793	350:-

Södra Ny*Framtidshuset i Säffle/Reliken*

Födde 1738-1920	190:- *
(lucka 1783-1822)	
Vigde 1739-1920	110:- *
Döde 1739-1920	125:- *

Väse*Anette Carlsson och Sigvard Boström*

Vigde 1683-1930	300:- *
-----------------------	---------

Älgå*Arbetsmarknadsprojekt i Arvika*

Födde 1688-1835	225:- *
Födde 1836-1924	225:- *
Vigde 1688-1920	125:- *
Döde 1687-1920	160:- *

Ölserud*Arbetsmarknadsprojektet Cresco*

Födde 1754 - 1920	225:- *
Vigde 1754 - 1920	60:- *
Döde 1754 - 1920	100:- *

Östmark*Kerstin Risberg*

Födde 1765-1820	240:- *
-----------------------	---------

Ortregister*Gunnar Jonsson*

Värmland (2:a utgåvan)	70:- *
Dalsland (2:a utgåvan)	45:- *

Värmländska Antavlor 1-50

Antavlor publicerade i VärmlandsAnor 1990-1997. .... 140:- *

Värmländska Antavlor 51-100

Antavlor publicerade i VärmlandsAnor 1997-2004. .... 90:-*

**Arbetsvandringar Värmland
Härjedalen**under 1800-talet ..... 100:- *
*Roger Alderstrand o ABF Härjedalen**Litteratur***Anor och anekdoter**

Värmlands Släktforskarförenings jubileumsbok 2003. 25 författare skriver om släktforskning och Värmland. 100:-

**En kyrkoherdes vardag
Ekshärad 1700-1758***Mats Hellgren*

Andreas och Bengt Piscator, kyrkoherdar, har fört anteckningar om allt som tilldragit sig i prästgården. .... 150:- *

Boställen i Säffle kommun*Sven Johansson*

Över 7000 namn på herrgårdar, gårdar, torp, backstugor och andra bostadshus. 276 sid A4.

..... 170:-

Wermlandslegten Ekelund*Leif Robertson 2003.*

"Slegtbeskrivning öfver Wermlandslegten Ekelund och dess förgreningar 1500-2000". 411 sidor, A4, illustrerad, personregister. 250:-*

**Ölme Hära's Dombok
1629 - 1650***Axel Em. Löf*

Nytryck från 1997. Huvuddelen av materialet utgörs av Ölme härads dombok. Dessutom finns ett par protokoll från Visnum och Färnebo härad, Varnums kyrkobok för tiden 1645-50, en mantalslängd för Ölme och Varnum 1642 mm. Häftad, 234 sid, person och sakregister. .... 200:- *

Kvarnarna vid Rottnafallen*Eric Sundell*

Kvarnindustrins uppbyggnad från 1600-talet. Teknik, matning, kvarnbeskrivningar. Andra utgåvan 2003. 110 sidor, personregister. .... 110:- *

**Torp och ödegårdar i
Huggenäs***Gunnar Jonsson m.fl.*

86 sidor A4 ..... 100:-

Torp och ödegårdar i Ölserud*Maj Olsson m.fl.*

28 sidor A4 ..... 60:- *

Torp i Botilsäter*Britta Johansson m.fl.*

47 sidor A4 ..... 50:- *

*Övrigt***Antavleblanketter**

A3, 6 generationer, 5-pack 15:-

Nytt från VSF 1984-91

hel årgång 75:-

VärmlandsAnor 1992-98

per nummer ..... 30:- *

hel årgång 100:-

VärmlandsAnor 1999-2004

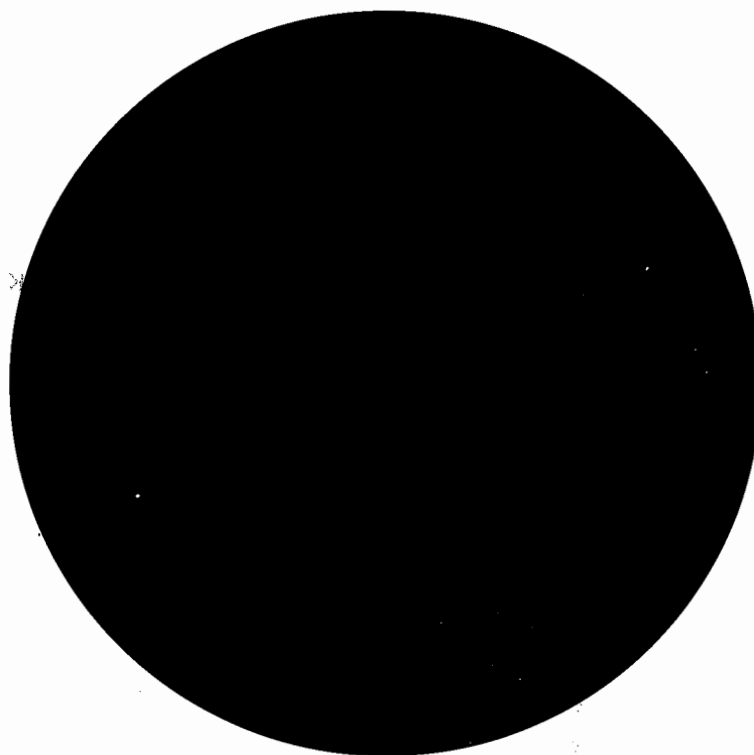
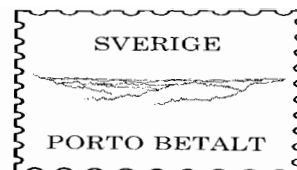
per nummer ..... 40:- *

hel årgång 120:-

Begränsad eftersändning
Vid definitiv eftersändning retur med
den nya adressen till:
Värmlands Släktforskarförening
c/o Lars-Gunnar Sander
Norra Berghaget
667 32 FORSHAGA

B

Föreningsbrev

Knappen.

Det är grönt.

Box 2149, Ramgatan 7, 650 02 Karlstad.
Tel 054-22 15 00. Fax 054-22 15 19.
E-post tryckeri@knappen.se. Hemsida www.knappen.se
Miljöcertifierad ISO 14001, Svanenlicensierad